UNIVERSUL LITERAR

PROPRIETAR:
SOC. AN. „UNIVERSUL" BUCUREŞTI, BREZOIANU 23-25
DIRECTOR ŞI AD-TOR DELEGAT, STELIAN POPESCU
scrisă sub No. 163 Trib. Ilfov

ABONAMENTE:
autorităţi şi instituţii 1000 lei
de onoare 500 „
particulare 12 luni 360 „
6 luni 190 „

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
BUCUREŞTI I Str. Brezoianu 23-25
TELEFON 3.30.10

Apare de 3 ori pe lună
PREŢUL 6 LEI

ANUL LII Nr. 6
Duminică 28 FEBRUARIE 1943
Redactor responsabil: MIHAI NICULESCU

MÂNDIA ULLEA — Mânăstirea din Predeal

ROMANUL INTRE ZOLA ŞI PROUST

Incercând să noteze câteva observaţii în jurul unui gen, nimeni nu crede că această echivalează cu a enumera câteva opere sau că astfel se depăşeşte eterna greutate de a comunica propriile impresii despre un fenomen literar.

Este mai mult de un deceniu decând în literatura noastră s'a vădit o pronunţată predilecţie pentru epica subiectivă, scrisă la persoana întâia. Caracterizată ca „experimentalistă" şi căutând, prin punerea pe primul plan a „eului" şi printr'o fervoare şi intenţionată lipsă de compoziţie, să dea o cât mai puternică impresie de autentic, aceasta formulă a avut, şi într'o măsură încă mai mare, numeroşi partizani. Pentru mulţi din cei ce o îmbrăţişau în nuvelele sau mai ales, în romanele lor, faptul se datora, este adevărat, facilităţilor ce aveau iluzia ce le oferă ca din punct de vedere tehnic şi artistic, insuficientei cunoaşteri a raţiunii adânci care a determinat dela Proust încoace, noua concepţie de literatură epică, şi, nu mai puţin, unei false interpretări în ce privea locul şi forma în care se cuvenea să participe într'o astfel de literatură propria experienţă.

Evident, la noi ca şi aiurea s'au găsit printre cei ce au socotit că vechile formule ale epicei erau perimate oameni cu suficientă conştiinţă artistică şi pregătire estetică, pentru a nu se lăsa furaţi numai de ispita noutăţii. Pentru toţi aceştia, noua direcţie în care se încadrau nu era un simplu joc, ci pe de o parte, o necontenită căutare de a valorifica toate virtualităţile genului, iar pe de alta, o firească urmare a ideilor ce dominaseră literatura în preajma anului 1900. Mişcarea filozofică a cunoscut un interesant revirimeut spre sfârşitul veacului trecut. Pozitivismul „comte"-ian şi „taine"-ian i se opune Begson care neagă posibilitatea de a cunoaşte realităţi subiective în afara individului şi proclamă intuiţia ca suprem instrument de investigaţie în realităţile din propriul lăuntru al fiecăruia. Acest fel de a vedea, este coroborat cu interesul ce lumea începea din ce în ce mai insistent să-l arate ideilor lui Spencer, care susţinea existenţa unui inconesabil, şi a lui Schopenhauer, pentru care nu exista realitate externă obiectivă ci numai reprezentarea ei în cugetul fiecăruia. Se adăugau: noutatea concepţiei de artă a lui Poe şi a lui Wagner care nu numai că puneau pe primul plan „ideile", dar în realizare socoteau primordială sugestia, nu descripţia, şi, de asemenea, pildele cuceritoare date de literatura unui Ibsen şi a scriitorilor ruşi, unde se urmărea înfăţişarea nu atât a fenomenelor externe cât resorturile adânci care, mai presus de orice legi pozitiviste, hotărăsc acţiunile umane.

Toate acestea au avut o însemnată urmare în evoluţia literară a vremii. Lirica şi teatrul îşi modifică nu numai temele preferate dar chiar mijloacele tehnice prin care îşi aflau efectele de artă. Romanul nu putea rămâne nici el străin de aceste orientări şi noul suflu a început să bată în câmpul său. In ce priveşte temele, romanul începea, din preajma lui 1890, să abandoneze unele din ele şi să prefere altele până atunci neluate în seamă. Tiparile umane care apar încep să se deosebească de cele de până atunci: în locul omului brutal şi posedat de tare ereditare din romanele lui Zola apar oameni delicaţi care gândesc, ca la Anatole France, sau, chiar dacă uneori apar ca discipolul lui Bourget aproape maladivi, sunt chinuiţi totuşi de probleme intelectuale. Adăugând că psihologismul joacă un rol din ce în ce mai însemnat, se poate ajunge la constatarea că dela relatarea faptelor externe şi dela considerarea factorilor ascunşi însă tot pozitivişti — cum ar fi boala, sărăcia, mediul, etc. — se trecea la o literatură în care nivelul preocupărilor era mai ridicat şi unde se încearcă sugerarea tocmai a acelor elemente care, deşi au roluri din cele mai însemnate, scapă neobservate celor mulţi. Toate aceste modificări faţă de ceea ce fusese până atunci arătau o limpede încadrare în reacţiunea idealistă împotriva realismului. Dacă această reacţiune şi-a găsit întreaga măsură, pentru lirică, în poezia lui Mallarmé sau a lui Valery, iar pentru teatru, în misterele dramatice ale lui Maeterlinck sau Claudel, în roman ea nu era satisfăcută prin simpla apariţie a unui roman psihologic, chiar dacă, uneori numai, el era conceput la persoana întâia. Această desăvârşire a răsvrătirii împotriva unei apăsări pozitiviste în roman nu se realizează decât atunci când Proust îşi publică ciclul său A la recherche du temps perdu. Faptul că întreaga sa operă de romancier, compusă din opt romane (16 volume), este cuprinsă sub acest singur titlu şi constitue de fapt un singur mare roman în care intră vieaţa autorului sau ce s'a atins de ea, defineşte concepţia de epic la care se ajungea în acest moment.

Pornind de la concepţia că nimeni nu poate cunoaşte decât propriul „eu", Proust şi mai apoi, „proustienii" şi-au zis că scriitorul nu poate povesti decât despre sine sau, în orice caz, despre lucruri, oameni, fapte şi locuri reflectate prin conştiinţa sa, prezentând deci cititorilor ceea ce a văzut, a auzit sau a gândit el, ceea ce îşi aminteşte. Se înţelege de ce romancierul care priveşte lucrurile astfel nu mai poate „vorbi onest decât la persoana întâi" şi dece, scriind opera sa, iniţiatorul acestei direcţii în epica modernă s'a aflat în „căutarea timpului pierdut", rămas în urmă, înfăţişând, fără ordine şi fără căutată compoziţie, acele fapte pe care le putea culege din propriile sale amintiri. Pentru el, romanul nu era „inventarea" unor întâmplări, a unor oameni şi a unor locuri, ci relatarea unor realităţi ale lui, fie că el era cel ce stătea pe primul plan al acţiunii, fie că fusese numai spectator şi reda ceea ce văzuse sau i se păruse lui.

Romancierul de veche concepţie, deşi un om ca toţi ceilalţi, deci cu forţele intelectuale mărginite, abia putând domina cu adevărat propria sa realitate interioară, „inventa" lucruri pe care n'avea de unde să le cunoască şi acum este privit ca un mare „mincinos". Căci el nu numai că povestea ce făceau eroii săi sau ce-şi vorbeau ei, chiar dacă erau în locuri foarte îndepărtate unele de altele, părând a se bucura de un dar miraculos supra-uman de a fi pretutindeni în acelaşi timp, dar putea să ne relateze şi ceea ce gândeau, fără ca ei să fi mărturisit aşa ceva vreodată, sub vreo formă oarecare.

In acest „arbitrar" şi în această „nenaturaleţă", vedeau cei noui cel mai de seamă viciu al romanului de până atunci, căruia se hotărîseră să-i pună în loc ceva „trăit", purtând pecetea „experienţelor", fireşte nu în sensul lui Zola, ci în sensul în care fiecare om le trăieşte zilnic, ceva pentru „autenticitatea" căruia scriitorul putea „garanta", întrucât reprezenta numai ceea ce trecuse prin propria sa viaţă sau se atinsese o clipă cu ea.

Fireşte, toate argumentele, oricât de seducătoare, n'ar fi izbutit să impună noul punct de vedere literar dacă opere de seamă nu ar fi făcut-o cu mare succes. Astfel, se ridică prestigiul său până la a-l transforma într'o modă care nu numai că lăsa în minoritate vechea concepţie de scriitor obiectiv, de tipul Tolstoi, dar afirma că în ea se află esenţa şi destinul epicului. S'ar putea pune deci cu interes întrebarea dacă într'adevăr lumea a asistat în acest domeniu la o răsturnare a vechilor concepţii, la o înlăturare definitivă a lor şi la un pas înainte în evoluţia genului de unde nu mai încape întoarcere, pe de o parte; iar pe de alta, dacă această formulă a romanului-confesiune concepută proustian, care pune pe scriitor în situaţia de a fi onest, sincer, autentic, oferă, ceea ce în literatură este cu deosebire însemnat, şi operelor toate posibilităţile de valorificare artistică a materialului.

G. C. NICOLESCU

Nedumeriri în jurul „cazului Camil Petrescu"

de MIHAI NICULESCU

Dela Descartes încoace se ştie, se spune şi se repetă, că bunul simţ este cea mai bine distribuită dintre facultăţile spiritului omenesc. Deci bunul simţ ar fi un fel de limbaj esperanto, internaţional sau interuman — singura şansă ce ne e dată ca să ne putem înţelege dincolo de vârste, ranguri şi ierarhii sociale sau de alt fel, cu toate particularităţile specifice, fie acestea de structură individuală, etnice sau rasiale, etc. In numele acestui bun simţ cu o putere de circulaţie atât de lesne convertibilă în şanse de înţelegere şi apropiere pentru mentalităţile cele mai disparate, am citit de curând, sub semnătura d-lui Dan Petraşincu, o pledoarie plină de surprize, a cărei lectură a fost pentru noi prilejul unei stăruitoare nedumeriri, începând chiar dela titlu: „Cazul Camil Petrescu, sau cum se pierde o inteligenţă", — desfăşurat pe o jumătate de pagină, în acea pagină a doua a ziarului „Viaţa" (Miercuri 17 Februarie 1943), în care se întreţine cu o suplă inteligenţă uneori şi cu vioiciune simpatică mai totdeauna, o atmosferă de interes pentru manifestările curente ale literaturii şi artelor.

Surprinzător a fost pentru noi gestul d-lui Dan Petraşincu, de a lua atitudine în numele bunului simţ ultragiat şi suntem încă nedumeriţi asupra mobilului care l-a îndemnat să procedeze astfel.

Articolul în cauză a fost provocat de un inteview al d-lui Camil Petrescu acordat confratelui Vasile Netea, pentru revista „Vremea" (14 Februarie 1943). Nu ştiu să fi citit ceva asemănător acestui interview, în care un scriitor sau un artist să se expună cu atâta dezarmată nepăsare, atât de vulnerabil, argumentelor bunului simţ care aleargă pe toate uliţele, pândind cel mai neînsemnat prilej de a se confirma odată mai mult — oridecâteori, niciodată destul — în circuitul închis al unei logice fără cusur, sigur de sine în suficienţa-i rotundă. Era atât de uşor să ai dreptate împotriva d-lui Camil Petrescu, într'un fel, adică exact în felul bunului simţ invocat de d-l Dan Petraşincu, încât respingând explicaţia relei credinţe (de care nici un moment nu l-am putea bănui) te întrebi nedumerit, care poate fi motivul care l-a îndemnat să procedeze la o execuţie în public — (publicul unei gazete de tiraj, cel mai amorf, deci mai nespecificat) — la execuţia unui scriitor ale cărui „salturi, originalităţi, stridenţe... nu numai că jicnesc bunul simţ, dar ating însăşi demnitatea poziţiei de scriitor, mai larg, de om al spiritului". Articolul d-lui Dan Petraşincu respiră într'adevăr cumsecădenia şi acea onestitate plată (etimologic, fără insinuare peiorativă) a intelectualului zelos, însufleţit de râvnă tinerească — il faut que jeuresse se pousse! — care-şi posedă bine logica şi meşteşugul, ştie cum să joace, unde să strecoare, ici un dram de ipocrită întristare, dincoace altul de candoare mucalită, etc.

Presupun că şi interview-ul d-lui Camil Petrescu şi articolul d-lui Dan Petraşincu sunt încă proaspete în memoria cititorilor acestor rânduri. Pentru aceia cari nu le cunosc, cred că e deajuns să spun aici, că d-l Camil Petrescu a făcut cu acel prilej, unele afirmaţiuni în legătură cu activitatea d-sale literară şi cu aceea filozofică, — pentru care a renunţat la literatură — al căror conţinut deopotrivă cu tonul de orgolioasă singularizare al scriitorului, au isbutit să provoace la d-l Dan Petraşincu prompta ripostă a bunului simţ. Nu voi intra în amănuntul acestei discuţiuni, spre a arăta de pildă, că forţa probantă a citatelor pe care le face d-l Dan Petraşincu, din interview-ul d-lui Camil Petrescu, este doar aparentă şi că desprinse din contextul lor, prea lesne se poate argumenta cu ele aceea ce vrei să dovedeşti. Voiu lua totuşi exemplul unuia singur, pentru a arăta cum se alterează sensul originar, în transcrierea bunului simţ simplificator pe care-l invoacă d-l Dan Petraşincu. D-sa, ridiculizând cu un umor satisfăcut, felul d-lui Camil Petrescu de a generaliza amănunte şi date ale experienţei personale, în legi de valoare universală, citează ca exemplu de „dilataţie universalistă", această frază, din care conchide că „dilataţia îi trage un renghiu" scriitorului denunţat:

„Personal, cred de altfel, că toate nenorocirile din lume sunt datorite exclusiv literaturii proaste, scrise sau vorbite".

Şi adaogă: „Un om care n'ar fi fost d. Camil Petrescu ar fi răspuns simplu: „Cred că literatura proastă este o mare nenorocire"... Adică ar fi răspuns aşa, — „simplu", — chiar d. Dan Petraşincu, întrucât îndeplineşte condiţia de a nu fi... d. Camil Petrescu. Era vorba însă anume de răspunsul d-lui Camil Petrescu, pe care d. D. Petraşincu l-a citit cam în grabă şi cam pe deasupra, fiindcă un lucru este să spui că „literatura proastă e o mare nenorocire", — o nenorocire printre altele — şi cu totul altceva să afirmi că literatura proastă, nu numai aceea care se scrie şi se publică, trecută apoi prin ciurul criticei şi înregistrată de istoriile literare, ci literatura ca funcţie sufletească general omenească sau ca deprindere bovarycă, de a masluí datele nemijlocite ale trăirii spontane, este motivul exclusiv al tuturor *nenorocirilor din lume. Indicaţia era clară doar, în ce priveşte extinderea sferei noţiunii de literatură proastă: „scrisă sau vorbită". „Renghiul" totuşi rămâne, dar i-l trage chiar d-lui Dan Petraşincu, meschina şi simplista pricepere retractilă a bunului simţ, decât care parcă tot mai de ales rămâne, cu toate riscurile generozităţii, „dilataţia universalistă".*

A mai spus d. Camil Petrescu, în acelaş interview, că renunţând la toată activitatea d-sale literară de până acum, s'a dedicat, dela vârsta de patruzeci de ani, exclusiv filosofiei şi că manuscrisul pe care-l are gata, de vreo 2000 de pagini... „dacă va vedea lumina tiparului, va asigura ştiinţei româneşti substanţializate, un rol de conducere în ştiinţa universală, pe timp de 100 de ani de aici încolo". Unei astfel de afirmaţii, bunul simţ i-ar fi ripostat neîntârziat, fiindu-i prea mare ispita şi prea uşor triumful: „Dar dece nu tipăreşte d. Camil Petrescu această nemaipomenită lucrare?" Adică exact cum a răspuns d. Dan Petraşincu, socotind astfel să-şi fi încuiat preopinentul.

Dacă ar fi pariat însă, d. Dan Petraşincu, pe existenţa (de care lasă să se creadă, într'o paranteză perfidă, că se îndoeşte) şi valoarea acestei „nemaipomenite" lucrări, în termenii faimosului pariu al lui Pascal despre existenţa lui Dumnezeu — de vreme ce tot ne-am îmbarcat pe corabie? Ce-ar pierde în realitate, dacă ar pierde prinsoarea? Nimic. Dar cum să-i propui bunului simţ o prinsoare, el care n'a pariat niciodată, fiindcă prinsoarea înseamnă risc şi bunul simţ nu riscă niciodată, nu încearcă la por- mai sigur e să treci pe unde-au trecut alţii — lăsându-le date de perete — solemn şi important („vezi, ştiam eu, ţi-am spus", etc). Cum bine ştie d. Dan Petraşincu ceea ce ştie şi cum nu scapă prilejul — d-sa ori bunul simţ (scuzaţi aparenta sinonimie!) — oricât de mărunt (numai să fie fără riscuri), de a fi edificator: „Noi nu cunoaştem absolut nici un caz în biografia marilor filozofi din lume, un gânditor care la 25 de ani să facă poezie, la 35 teatru, la 40 roman şi de aici încolo un mare sistem filosofic!"

E o tristeţe în „cazul Camil Petrescu", dar alta decât aceea pe care-o invoacă ipocrit d. Dan Petraşincu, amuzându-se totuşi ştrengăreşte sub mască, aşa, ca de un „renghiu" isbutit. Aceea anume, că un scriitor, nesocotind regula elementară, — cu putere legală, deşi necodificată undeva — a solidarizării prin destin,

(Urmare în pag. 4-a)

fişier

de STELIAN TECUCIANU

Am fost astăzi într'un cimitir şi mi-am adus aminte de un restaurant de renume. Un cimitir şi un restaurant, nu este o asociere de idei ridiculă dacă nu macabră? Şi totuşi aşa a fost.

Dar lucrurile dela începutul lor, s'au întâmplat cu vreo doi ani în urmă. Atunci, într'o oarecare zi de năduf şi sete, întâlnind un prieten din alte timpuri, pe care nu-l văzusem mulţi ani, am intrat într'un restaurant în care nu mai fusesem niciodată, să potolim puţin arşiţa de afară, setea şi poate, puţin şi stomacul. Deşi însă nu era decât timpul când omul nu mănâncă ci îşi face numai apetit, n'am mai găsit decât o masă mică într'un colţ, lângă uşe. Toate celelalte erau ocupate şi lucru ce mi s'a părut tare curios, numai şi numai de oameni graşi, rotunzi la faţă şi aşa de aprinşi că îmi făceau impresia că fuseseră scoşi şi aduşi aci din tablourile lui Rubens, sau din cine ştie ce mitologie. Prietenul mi-a liniştit nedumerirea, mi-a explicat că sunt obişnuiţii localului şi le-a scuzat dimensiunile prin calitatea băuturilor şi a grătarului.

M'am gândit atunci că spectacolul ar fi recomandabil pentru oricine ar dori să se vindece puţin de oameni şi fără să vreau mi-am amintit câtă dreptate avea acel nebun bogat care voia să construiască în casa sa cabine asemănătoare celor cu inscripţia W. C., în care cei ce mănâncă s'o poată face fără riscul de a fi învinuiţi de impudoare. Nebunul trebue să fi fost într'un asemenea restaurant când i-a trecut prin cap ideia sănătoasă a acelor cabine. Mă tem însă că nebunul era atât de puţin nebun şi atât de mult pudic într'o lume plină de lipsă de respect pentru semeni că proectul lui a rămas numai în fantezie. Gândiţi-vă însă ce demnitate morală ar avea un ţinut, fie el şi Erewhon, în care proectul cu cabinele individuale pentru masă ar fi găsit de edilitate publică. Dar cine va vota vreodată acest proect? Clienţii restaurantului în care nu am fost eu, niciodată. Ei aveau doar fiecare peste 80 kgr. şi dintre toţi, doar eu şi prietenul meu eram mai slabi. Se vedea cât de colo că nu era locul nostru aci. Prietenul meu însă, nu venea întâmplător printre aşa oameni. El era tuberculos şi venea aci poate pentru ca să atingă şi el greutatea minimă spre a fi om, greutatea specifică a omului: 80 de kilograme.

Ah! Sărmanul meu prieten! Cine ar fi putut crede în acea seară, că te voi întâlni astăzi, după doi ani, într'un cimitir şi încă sub o cruce, cu un portret care mă face să cred că ai rămas totdeauna, tot la 55 kilograme!...

•

Cred că moartea poetului P. mi-a părut la început neverosimilă, pentru că în general nu ne putem acomoda cu extraordinarul decât treptat şi numai când o serie de prevestiri şi prealabile l-au redus la banal. De altfel, nu numai mie, care aflasem totul dintr'un ferpar lapidar strecurat din complezenţă în colţul unui săptămânal, moartea lui mi-a părut de necrezut, ci tuturor. Il ştiam cu toţii aşa de viu, aşa de volubil şi aşa de ataşat de logodnica lui, încât nu puteam crede că în câteva zile se poate muri. Mie cel puţin, niciodată nu mi-a făcut impresia că e bolnav, că suferă şi că într'un timp aşa de scurt, ne va părăsi. Şi cred că nici celorlalţi.

De aceea, mă întreb ce va fi însemnat mai ales pentru logodnica lui această fază de scurtă tranziţie şi această moarte prematură, în spital. Desigur, durerea ei trebue să fi fost nemărginită de vreme ce nu mai avusese timpul să-l vadă decât tăcând pentru totdeauna şi de vreme ce nemărginită era durerea tuturor prietenilor lui. Poate că văzându-l, va fi avut sentimentul greu al unei scufundări fără scăpare sau sentimentul unei morţi duble. Poate. Am văzut-o însă astăzi, după două săptămâni dela înmormântare. Nu numai că n'arăta deloc veselă şi preocupată de viaţă ca altădată, dar chiar păstra ceva din paloarea marei întâmplări. Cu toate astea, nu ştiu de ce, înoarcerea ei printre nevoile zilei, mi s'a părut cu desăvârşire lipsită de orice raţiune suficientă şi de orice semnificaţie. Şi pe deasupra, parcă prezenţa ei după o aşa mare tristeţe, îmi părea nu numai lipsită de cult, dar şi vulgară.

Ah! Prietene poet! Sunt sigur că de ţi-ai vedea logodnica, ai scri cel mai frumos poem. Poemul ruşinii de a supravieţui marilor tristeţi.

•

De câte ori am trecut pe bulevarde sau prin grădini publice fără ca obiectivele aparatelor fotografilor ambulanţi să-mi arate cel mai mic interes, am simţit nu ştiu ce, că murind, voi dispare repede din orice memorie şi fără vrere, am invidiat pe toţi cei pe care bunăvoinţa psihologică a obiectivelor îi perpetuiază cu glorie sau fără, într'o posteritate fie ea şi standard. Se vede însă, că

(Urmare în pag. 4-a)

NUTZI RAIOVICI-DRĂGĂNESCU — Autoportret

Cronica dramatica

MARIA STUART, tragedie în 5 acte de FR. SCHILLER.

Teatrul Naţional, după succesele avute cu „Don Carlos" şi cu „Horaţiu", a pus în scenă „Maria Stuart", ceeace dovedeşte o fericită tendinţă de a se îndrepta spre marele repertoriu.

S'a dovedit, în adevăr, că acesta dă cele mai multe satisfacţii publicului iubitor de artă teatrală bună.

In felul acesta, Teatrul Naţional răspunde şi înaltei misiuni pe care o are şi dela care, cu vodeviluri şi melodrame, la un moment dat făcea impresia că se îndepărtase.

Fără a fi cea mai bună, „Maria Stuart" este totuşi una dintre bunele lucrări ale lui Schiller, între cari cred, însă, sunt mai interesante „Don Carlos", „Conjuraţia lui Fiesco la Genova", cum şi „Wilhelm Tell".

Au un suflu mai dramatic şi, în acelaşi timp, elanul şi acea aspiraţie spre libertate — fără ca să fie aşa de pueril grandilocventă ca în „Hoţii" — de care ele sunt străbătute, le dă mai multă căldură. Şi apoi „Maria Stuart", este, desigur, mai statică decât altele; cu toate acestea este bună.

Interpretarea şi punerea în scenă au fost, în general, la înălţime, fără a atinge, totuşi, calitatea pe care a realizat-o „Don Carlos".

Nu o spun d'in vreo preferinţă pentru d. Şahighian sau pentru ceilalţi actori cari au pus în valoare cealaltă operă a lui Schiller, ci din cauză că acest adevăr — credem — trebue spus.

Iar ceeace este valabil pentru d. Şahighian este valabil şi pentru d. Soare Z. Soare sau d. Victor Bumbeşti dela Naţional, cari ne-au dat destule spectacole bune de adevărată artă — nu mai departe, în ultimul timp, „Don Carlos" şi „Horaţiu", în ambele prezentări — sau d. Victor Ion Popa dela teatrul „Muncă şi Lumină".

D-l Paul Mundorf, care a avut direcţia de scenă şi care ne-a mai dat de curând „Iphigenia la Delphi" de Gerhart Hauptmann la Naţional şi „Cireşi pentru Roma" de Homberg la Teatrul „Studio", două puneri în scenă despre care deja am vorbit la timp şi-a dovedit, şi de data aceasta reunite, aceleaşi caracteristici pe cari le-am menţionat şi atunci.

In ce priveşte interpretarea, în rolul Elisabetei, Regina Angliei, d-na Aura Buzescu a subliniat cu abilitate şi cu siguranţă trăsăturile personagiului, în toată refularea lui, întortocherea lui perfidă şi acea desumanizare cerută — sau pretins cerută — de îndatoririle-i regale, de liniştea şi de binele poporului la care trebuia să se gândească mai presus de orice.

Un rol care în orice caz i se potrivea, spre deosebire de altele din trecut.

D-na Marioara Zimniceanu, în schimb, cred că a fost greşit distribuită: orice, afară de Maria Stuart. Nu trebuie să se uite cine a fost Maria Stuart, Regina Scoţiei: nu o regină, ci o regină între regine!

Este regina care a trăit la Curtea strălucită a Franţei, invidiată de toate celelalte, admirată de curtezani şi de poeţi, înmănunchind graţia cu frumuseţea, distincţia cu feminitatea, demnitatea cu elanurile inimii şi conştiinţa ei regală cu rafinamentul cel mai nobil.

Istoria şi istoricii — plini de admiraţie sau consternaţi de revoltă faţă de nedreptatea care pătează cu stropi de sânge coroana Angliei — nici astăzi n'au epuizat subiectul, iar viaţa acestei femei interesantă, fină şi fascinantă din toate punctele de vedere, a preocupat şi preocupă încă pe poeţi şi pe artişti.

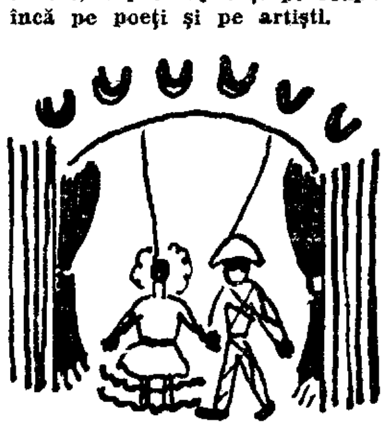

D-na Marioara Zimniceanu, desigur o bună şi încercată actriţă, cu deosebite calităţi, poate avea creaţii frumoase în ori câte alte roluri; în „Maria Stuart", însă, nu. Asta nu-i numaidecât o micşorare pentru un artist.

Este drept că un bun actor trebuie să poată să interpreteze orice fel de roluri, deci nu să se joace numai pe el însuşi, cum se întâmplă câteodată la noi, unde actorii cari au un portativ restrâns sunt, dintr'o regretabilă confuzie a publicului, consideraţi totuşi buni actori şi actori adevăraţi, când în realitate nu sunt decât nişte simpli cabotini.

Nu-i mai puţin adevărat, însă, că trebuie să se ţină seama şi de o anumită afinitate pe care actorul poate s'o aibă sau să nu o aibă cu personagiul interpretat. De ex.: să zicem că nu-i lipsesc d-lui Ion Manu calităţi pentru a-l juca pe... Regele Leon. Dar dacă-l ai pe d. Colboreanu, dece atunci să forţezi nota cu altul? Cum s'ar lua, de ex., d. Ion Manu la întrecere cu furtuna în scena aceia grozavă, de neuitat, cutremurătoare?

Trebuie să recunoaştem că rolul, oricum, îl depăşeşte, este inaderent actorului, cu toate marile lui calităţi artistice, valabile pentru atâtea alte interpretări.

Şi invers, oricât de bun actor ar fi, să zicem de ex. d. Ovid Brădescu sau d. Finteşteanu, trebuie să se recunoască, însă, că n'ar avea nici un sens să fie obligaţi să-l joace pe Rudel, bardul îndrăgostit, din „La princesse lointaine".

Ar fi păcat.

Şi pentru actori şi pentru piesă!

Concluzia: nici actor valabil numai pentru un singur rol, care nu poate să-şi iasă din propria lui piele, dar nici roluri în care să nu se ţie seama dacă i se potrivesc sau nu, fie ca voce, fie ca aspect fizic, fie ca temperament.

Acelaş lucru şi cu d-na Marioara Zimniceanu.

In ce priveşte pe d-nele Ana Luca şi Antoinette Vriside, bine, cu destulă căldură şi joc de scenă frumos.

D. Colboreanu, într'un rol care, deşi nu de mare întindere, cu toate că este important în structura piesei, şi-a dovedit şi de data aceasta marile d-sale însuşiri cu cari natura l-a înzestrat.

Un mare temperament de teatru cum, poate, nu avem al doilea.

Despre d-sa, se poate spune că, fără nici-o sforţare, dela primul cuvânt pe care l-a rostit, de cum a intrat în scenă, a şi „intrat" în rol, când a intrat în rol, a şi trecut în rolă!

Un mare actor!

D-l Critico, bine, cu elan; d. H. Polizu a avut note sincere, convingătoare; d. Pop Marţian dezinvoltură şi un frumos joc de scenă; d-nii Ginguleseu, Mitru, Pătraşcu, Brancomir, deasemenea bine.

In roluri de ansamblu, d-rele Valeria Panait şi Corina Constantinescu, precum şi d-nii Dimitriu, Neacşu, Niculescu, Franga şi N. Cristescu, au contribuit într'un mod mai mult sau mai puţin direct, dar nu cu mai puţine merite personale — spaţiul nu-mi permite să le relev pe fiecare în parte — la buna reuşită a acestui spectacol.

Pentrucă, încă odată, „Maria Stuart" trebuie socotit în orice caz un spectacol bun, un spectacol de calitate.

Decorurile şi costumele, datorite d-lui Traian Cornescu, frumoase şi pline de gust.

ALEXANDRU DRĂGHICI

Din lipsă de spaţiu, cronica festivalului echipelor de teatru, dela Savoy, va apărea în nr. viitor.

REGAL: „FANFULLA DALODI"

Filmul dela cinematograful „Regal" e remarcabil deopotrivă cu realizare artistică şi ca aspect de „viaţa aşa cum este", mai bine zis aşa cum era, fiind un film de epocă, de evocare a unor oameni şi felul de a fi de odinioară.

„Fanfulla Dalodi" e o poveste captivantă, corespunzătoare pe ecran, acelor faimoase romane „de cape et d'eppee" la care ne întoarcem întotdeauna după o doză prea intensă de lectură a unor romane moderne introspective şi psihologizante până la exces.

Filmul are un timbru clar, o voioşie firească, nespus de comunicativă, împletit din momente de aventura eroică şi umor burlesc de cea mai savuroasă substanţă.

Perechea de actori: Ennio Cerlesi şi Osvaldo Valenti, împreună cu Germana Paolieri, realizează cu un talent care-i destină unor succese răsunătoare, tipuri de un adevăr omenesc incontestabil.

ADRIANA NICOARĂ

MEMENTO CINEMATOGRAFE

SCALA: Casa păcatelor şi jurnal nou de război.

REGAL: Fanfulla da Lodi şi jurnal de război.

ELISEE: Asediul cetăţii Osaka şi trupa N. Burmaz, jurnal 52.

VICTORIA: Absenţe nemotivate şi jurnal nr. 46.

VOLTA-BUZEŞTI: G. P. U. jurnal şi trupa de reviste.

ROMA: Cine e mai fericit ca mine şi jurnal nr. 52.

CARMEN-SILVA: Aşa te vreau, trupa de reviste şi jurnal de război.

ECOURI TEATRALE

CARTE POŞTALĂ..

Vă scriu, maestre Timică, cu nădejdea deplinei înţelegeri a vrutelor mele lămuriri, când asistând de două ori la spectacolul „Bobiţă", n'am aplaudat, n'am râs şi nici nu m'am încântat de talentul dv. folosit până şi într'o farsă ca aceasta care nu face decât să dreagă o pungă — sau chiar mai multe — ruptă de căderile pieselor dinainte.

Am venit de două ori, tocmai ca să văd dacă lumea dintr'o seară e la fel de numeroasă ca şi în cealaltă şi dacă e tot atât de entuziasmată una ca şi alta la scenele cu bătaia şi cu trompeta.

Şi — maestre Timică — m'am convins că era aceeaşi. Şi că era şi este aceeaş, seară de seară o dovedeşte însuşi afişul neschimbat al teatrului „Comoedia" care înţelege să satisfacă o lume pofticioasă numai de râs, nedornică de-a înţelege ce mai e şi cuvântul acela artă, odată cu regulile ce se impun ca să fie priceput.

Aşa dar, aceştia sunt spectatorii!..

Iar dv. — maestre — glumind cu gustul lor, îi faceţi să vină şi să creadă că ăsta e şi talentul dv.!.. Fiindcă aşa spun când pornesc spre casă: „Timică a fost extraordinar.. Am râs de m'am prăpădit".

E adevărat că au râs „de s'au prăpădit" atunci când faceţi piruete şi daţi cu palma în Birlic; e adevărat că au râs, atunci când Birlic suflă în goarnă, iar dv. umblaţi după el să-l loviţi — de data aceasta — cu o servietă de comis-voiajor; şi iar este adevărat că au râs — şi după cum spun ei, că aţi fost „extraordinar" — atunci când — cam tot aşa, — până la sfârşit — săvârşiţi gesturi de stârnitoare hohote pe la galerie.

Să mă iertaţi, maestre, dar mulţi, foarte mulţi, ca şi mine, nu vă cunosc talentul în felul acesta.

Talentul dv. — maestre — a căpătat gir şi rezonanţă prin calitatea impusă în orice joc, mai puţin „comicăriile" ediune şi mai ales a cucerit prin desăvârşirea lui omenesc, care în primul rând — şi mai presus de orice — face să se cunoască de-a început existenţa unui actor de rasă, pe orice scenă.

Incolo, nimic!..

Stăruind — ca mai de curând dată — numai „Mansarda", izbutesc să adun amintirile secuor de neuitată emoţie şi de sănătos râs ce ne-aţi dăruit, în schimbul căldeior şi entuziasmatelor noastre aplauze cu cari acopeream ultima dv. replică Apoi „Şoarecele de biserică" şi chiar piesa aceea slabă, dar atât de susţinută de talentul dv. intitulată: „Două palme".

Vedeţi, dar, maestre, câtă grije pun în a-mi lămuri vina de-a nu fi aplaudat şi de-a nu fi râs la piesa „Bobiţă", chiar când — dinadins — am venit s'o văd de două ori ?!..

Prea aţi făcut numai pe placul spectatorilor!..

Şi mă gândesc că mai porniţi cu ea şi în ţară..

TALENTE..

Nu ne astâmpără nici recunoştinţa venită sub formă de medalii şi nici asigurarea ce ni se dă că adevăratele talente o să fie folosite în teatru — odată şi odată — aşa cum se cuvine.

Pe noi ne linişteşte doar împlinirea făgăduelilor întârziate, cari n'au fost obţinute pentrucă am avut o rubrică specială de susţinerea tinerilor şi n'am avut nici calendar unde să notăm sorocul bătrânilor.

Am avut întotdeauna doar intuiţia dreptăţii şi a nedreptăţii ce se face acolo unde trebue să fie numai şi numai dreptate.

Această intuiţie ne-a dictat scrisul care la rândul lui se cerea de lumea care pune preţ drept pe valoarea, pe munca şi calitatea cutărui actor sau cutărei actriţe.

Recunoască oricine că avem dreptate când un actor ca Ulmeni, ca C. Antoniu, ca N. Athanasiu, ca un Sorin Gabor, ca Alexandrescu şi actriţe ca Lily Carandino, Cleo Pan, Galaction, Nely Sterian şi altele, cu tot statul lor de serviciu, nu sunt folosiţi şi folosite pe linia întreagă — cum am mai spus — a talentului lor, ci numai în scurte apariţii pe scenă.

Neastâmpărul cererii noastre se va potoli de îndată ce vom constata împlinirea deplină a făgăduelilor.

POLEMICĂ..

Dela un timp, gazetele de teatru poartă o polemică de natură să îngrijoreze pe cititori.

De-o parte directorii. De-alta, unii colaboratori popopsiţi în coloane fie cu semnături proprii, fie cu semnături... anonime, cari vor neapărat să desbată o temă despre teatru şi mai ales despre actori, făcută — parcă — să meargă mai departe decât i-ar fi înţelesul şi rostul.

Până una-alta, au ieşit la iveală numele câtorva actori casteIani, moşieri şi deci arhimilionari, încât chiar dacă cititorul amână pentru mai târziu rostul acestor „arătări cu degetul", reţine în schimb, mai întâi, că presa aceasta teatrală e prea... spectaculoasă şi apoi, că se ocupă ceva mai mult decât presa financiară, cu chestiuni de cifre, decât cu probleme cari să intereseze cu adevărat teatrul şi actorii.

„VEDETE"..

Cuvântul „vedetă" pare să ajungă la schimonosirea adevăratului înţeles, când folosirea lui nu mai e dictată de merit, ci de toanele unor reclame eftine.

Bunăoară n'am ştiut până acum că d-na Maria Magda se poate numi şi vedetă.

Am văzut-o pe d-na M.M.M. jucând frumos în „Adam şi Eva", în „Loreley" şi — de curând — în „Clopoţelul de a'armă" cu Mişu Fotino, de care mai târziu n'a mai vrut să se ştie, în piesa lui Verneuil.

Fireşte, în toate aceste roluri am văzut cum d-sa are accent teatral, are joc şi chiar inteligenţa necesară de-a corespunde unui meşteşug dibaci în ale teatrului: lansarea.

Incolo nimic. Ba, să nu uităm, recunoşteam că mai târziu poate să însemneze şi un talent valabil.

Dar de-atunci a mai jucat pe undeva d-na Maria Magda ca să ne schimbe părerile, iar d-sa să se poată numi vedetă?..

Nu, hotărît, „vedetele acestea trebuesc sfătuite să renunţe şi la reclamă şi la superficialitate.

Numai la muncă şi onestitate nu..

AFIŞ..

Efortul stagiunii actuale a Teatrului Naţional, a culminat prin reprezentarea celor două lucrări de mare prestigiu ale lui Schiller: „Don Carlos" şi „Maria Stuart".

Cu prima, Al. Critico a biruit; cu a doua, doamna Aura Buzescu a cucerit categorica şi deplina recunoştinţă a publicului faţă de talentul domniei-sale, pe care numai meritul unei munci şi — mai ales — prestigiul unei modestii îl aşează la înălţimea cuvântului ce i se cade: extraordinar.

Să ni se îngăduie a ne mărturisi îndemnul cald pentru actriţele cari vor să urmeze pe doamna Aura Buzescu: muncă şi modestie.

Şi ca să nu alăturăm alte spectacole — prezente şi viitoare — piesei lui Schiller care va dura, ca tot ce este artă adevărată, preferăm să încheiem acest afiş aici...

I. M. LEHLIU

URA

— „Uite ninge!" A spus asta fără să simtă nimic deosebit. Voia să-şi amintească în care operetă ningea la fel. „Dar nu, nu ninge ca în nici o operetă!" De data asta nu se revolta că nu poate avea sensaţii pure. — „Iţi diformezi sensaţiile. Tu nu poţi, propriu zis tu nu vrei, să înţelegi că apusul nu-i la fel aicea ca aiurea. Trebuie să îmbătrâneşti mult ca să te simiţi legată de un loc". Şi cuvintele lui sunau sec. Işi încreţea puternic fruntea, o durea adânc sub tâmple. Işi repeta mereu că-i linişitită.

O alerga totuşi ceva din spate. Nu întorcea capul, de frică să nu se izbească de fruntea cuiva extrem de apropiat. Privea prin cameră fără nici un rost. Ştia că acolo e portretul tatălui ei, cu ochii mari şi inexpresivi, cu buzele strânse ca pentru un sărut; mai încolo, deasupra patului, o copie în creion după cutare pictor de mare talent, aceiaşi tualetă înaltă ca să-i cuprindă statura întreagă, pulverizatorul cu colonie mirosind a garoafe veştede şi fiecare lucru la locul lui. „De ce atâta ordine?" Se gândea cu grabă că totdeauna întâlnise prea multă ordine. Totul după tipic: ninge cu fulgi egali, toamna vine în aceiaşi lună, paşii oamenilor au acelaş ritm. „Da prea la fel. Şi el merge la fel ca toată lumea. Numai atunci a schimbat ritmul paşilor. Dar nu-mi mai plăcea. Nu, nu vreau să mă mai gândesc la asta!" Se gândea totuşi.

Doar inima îşi simţea spirala mai strânsă ca de obiceiu. Era ceva nou care o făcea să nu se recunoască. „Nu, am să mă cobor din pat fără să pun pantofii de casă!" Se ridică greoi şi-şi luă în mână pantofii fără vârfuri, dungaţi cu roşu şi negru, îi duse în dreptul tualetei şi-i aşeză pe cristalul noptierei: „Vedeţi că puteţi sta foarte bine şi aici?" Mecanic, luă peria şi începu să-şi perie părul castaniu. Şi-l răvăşea în două părţi pe tâmple, îl aduna la loc, îl freca puternic, îl lăsa să se odihnească. Se privea în oglindă. Mâinile se mişcau mecanic. Nu-şi putea lua ochii dela imaginea ei. Dela ochii ăştia cari o priveau răutăcios, cari se rostogoleau ca roţile trenului pe carnea ei. Ochii scânteiau. Şi-a întors privirea spre ceas. „Cucul, sigur cucul trebuia să iasă. In definitiv dece nu mă satur de vechitura asta?" Ochii din oglindă s'au întors şi ei spre ceas. Era tentată să-şi ironizeze imaginea.

— „Te irită că am venit?"

— „Din potrivă, te aşteptam".

— „Am văzut, te-ai ferit o clipă.

— „Credeai că mă tem?"

— „Nu, că te sfidez".

— „Mă urăşti, nu? Cum poţi urî pe toţi? Pe el dece îl urăşti?"

— „Pentru simplul motiv că ţiu să te contrazic. Vezi că iar ai început cu a te pieptăna? Apoi rochia şi unghiile, ştii de ce te revolţi pe uniformitatea tuturor fleacurilor ăstea?"

— „Aştept dela tine, zeiţă a urii, cu ochii scântei!!"

— „Dacă n'ai fi extrem de proastă, te-aş putea acuza de talent".

— „Nu, serios, e interesantă povestea cu monotonia. Continuă!"

— „Ţi-e silă, pentru că eşti un mozaic de prost gust, care vrei să crezi că ai fiecare pietricică frumos şi variat colorată. De unde, nu eşti toată decât ton de roz decolorat şi galben inexpresiv".

— „Oribil, galben cu roz!"

Râse cu poftă. Era una din marile ei satisfacţii să stea de vorbă cu imaginea ei din oglindă. De fiecare dată, o privea o altă ea, în diferite rochii, diferit coafată. „Dacă m'ar vedea el, ar spune: *certamente* faci poezie!" După astfel de dialoguri ea ajunge la aceiaşi concluzie: „Da, sunt un mozaic! Câte odată reuşesc să descifrez arabescul, dar de cele mai multe ori toate pietrele înoată într'o pastă cleioasă".

Terminase de îmbrăcat, nu ştia ce o goneşte din spate, era conştientă că şi scena din oglindă o făcuse tot ca să-l uimească pe cel de lângă ea. Era o prezenţă străină, o simţea mai mult în ea, dar, curios, o căuta prin cameră. O apăsa ceva, o existenţă nouă. „Aşa trebuie să fie când eşti însărcinată!" Ceva cu totul nou. Nu avea însă fericirea împlinită, îi mai lipsea ceva. Ca un fior îi trecu prin minte: „Cealaltă avea tot! Nu, îl urăsc pe el. Pe ea, ea care poate purta un copil". Şi ea simţea ceva străin care o umplea. Rochia o sufoca. „E oribil să fii înaltă ca o plantă şi să urăşti un bondoc de femee. In adevăr, o fi scurtă? Desigur că trebue să fie măruntă. Dar nu pe ea. Acum urăsc tot. Auzi tu, caraghiosule, tot!" Pieroul în două culori o privea cu ochi inexpresivi. „Nu pe ea! Azi mă simt fericită că sunt plină de ceva nou: urăsc". „De aşi avea tăria să-l urăsc tare, tare". In fond el era mai înţelept: „Termină odată cu a iubi mereu cald şi adevărat. Incearcă ceva nou. Urăşte, de pildă!" Da, erau toate valabile când scria. Dacă ar fi putut scrie mereu ar fi urît oribil, dar acum o aştepta el. Da, o aştepta. Şi asta la fel ca ieri, ca alaltăieri. Işi aşeză buclele sub pălărie, ridică borul, îl lăsă, iar îl ridică, nu-i plăcea; o smulse de pe cap enervată. „Sunt prea candidă". Râse în colţul gurii. „Uite râd ca Gioconda! Uite ninge, uite e ora şapte. Uite, crezi că mai ştiu să spun şi altceva?"

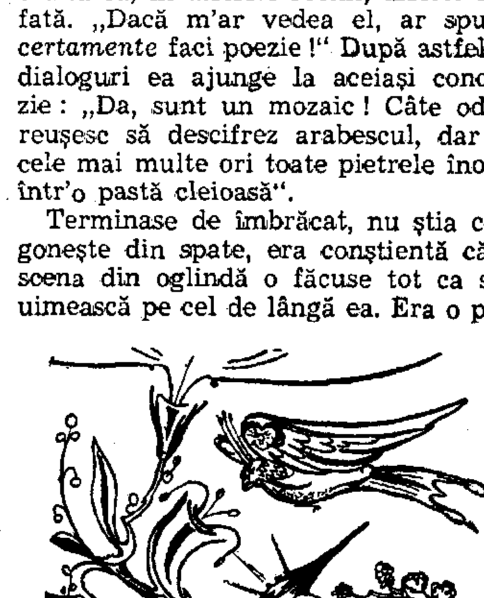

Din oglindă, ochii femeii cu turban ţigănesc aruncau scântei. Aşa îi venea mai bine. „In definitiv, ce te preocupă atâta cum arăţi?" Ce comic era şi Mihai! Pe ea o preocupă tot cum îi venea. In definitiv, şi literatura ei era tot în funcţie de cum îi venea. „Scriu aşa sau aşa, cum cred că mă prinde într'o zi sau alta."

Cucul ceasornicului scoase un tril prelung. Şapte şi un sfert.

„Il las să aştepte, pentru că-l urăsc". Se întoarse din nou în oglindă. „Mă sugestionez sau îl urăsc? Trebue să-l urăsc!" Ştia că trebue să-l urască dar de ce? Refuză să-şi mai pună întrebări. Se îmbrăcă repede, aruncă o privire prin cameră. Totdeauna încerca o clipă de neplăcere când se despărţea de lucrurile din odaia ei. Avea curioasa intuiţie că o bârfesc în lipsă. Era sigură că numai rochia ei de casă rămânea tăcută, cu mânecile strânse peste piept, încăpăţânându-se să-i păstreze parfumul discret.

Luă papucii depe tualetă şi-i aşeză răsbunător sub pat. Ii simţea necăjiţi că nu mai pot pieda ironic cocoţaţi pe cristalul noptierei.

— „Azi fac numai prostii!" Stinse lumina. Se împiedecă în trecere de un fotoliu. Totdeauna când închidea uşa răsufla uşurată: „Aşa va fi când am să mor. Când au să mă îngroape îmi vor pune piatra şi numai atunci am să mă simt în siguranţă!

Ii plăcea să-şi ştie odaia ei, închisă, păzită de priviri.

Nici în frigul de afară nu reuşi să se simtă singură. O urmărea acelaşi penibil necunoscut. „Asta e ura ce-o port în mine". Işi măsură paşii. „Un, doi, un, doi."

Frigul îi intrase în oase; le făcea să vibreze ca o coardă de vioară. „Iar poezii!" Mergea din ce în ce mai repede. Işi întârzia mişcările, voia să treacă timpul încet, clipa când îl va vedea să ţină mult, să aibă timp să-l privească şi să-l urască.

*

Totul s'a întâmplat repede ca în actul întâi al unei piese de multe ori jucate. I-a sărutat mâna, s'a aşezat lângă el. Uitase odaia ei, cucul, ura, el avea ochii blânzi şi se încălzea la gândul că vor sta mult alături. Voia să soarbă totul încet, privea pe rând pereţii restaurantului, pianul prăfuit, figurile oamenilor, întârzia pe fiecare amănunt. Să-i spună multe, dar să înceapă încet, migălos.

Privirea lui aluneca repede pe ea.

— „Hai, lasă-mă să te privesc. Repede, spune ceva, uite, să te privesc mult, trebuie să plec, mă aşteaptă nevastă-mea!"

— „Evident, la revedere!" Cum îi scăpară cuvintele acestea? A putut spune ceva? Curios!

*

In odaia ei era cald. Nu-şi putea aminti pe ce străzi venise. „Poate nici nu erau străzi adevărate. N'am spus eu, ninge ca'n cutare operetă". Dacă el ar fi fost alături i-ar fi spus fără pic de afecţie în glas: „Trebue să fii şi mai bătrân ca să ajungi la concluzia că totuşi pretutindeni ninge la fel".

N'o mai preocupa lucrurile, n'o mai plictisea prezenţa pantofilor de casă. Pe foaia albă din faţa ei aşternea cu litere mici sub titlul mare negru: *„URA": uite ninge! spuse asta cu ton grav. In inimă simţea că a încolţit mugurele urii... îl va lovi, îl va călca în picioare, pe el şi pe toţi oamenii...*

Işi trecea mâna pe genunchii înfriguraţi. Privi literile încântată. Se simţea mică şi ascultătoare, ca în orele de cursuri, în cari vocea profesorului cu ochii mari negri, suna lugubru: „Eşiţi din sfera asta, urîţi, stăruiaţi, oricum faceţi ceva neobişnuit. Femeile în literatură văd totul prin prisma dragostei."

Privi din nou literele de pe foaia albă: *îl ura şi simţea satisfacţie să-i chinue carnea...*

O trecu un fior cald. „Ce ochi blânzi are el!" Picioarele i se încălziseră şi mâna albă mângâia pluşul fotoliului. „Femeea asta din nuvela mea va trebui să-l urască, să facă un gest extraordinar în locul meu. Să nu fie mai ales monotonă". Risipea litere fine pe foaia pe jumătate plină. Cucul ieşi, ca în fiecare seară la ora nouă, şi scoase un tril prelung. „Eroina mea va urî şi mai ales nu va fi monotonă!" Privi cucul ieşit pentru o secundă speriat din cutia ceasornicului. „Am să te văd şi la zece, nu?"

Se încălzi de plăcerea că, la fel ca în fiecare seară, la ora zece, cucul va sfâşia intim tăcerea odăii ei...

ELENA DIACONU

NOTE ROMÂNEȘTI

LUCIA MIHNEA

autoarea unui prea repede dat la lumina zilei volum de versuri („Strune de argint") a publicat în caietul pe Februarie a. c. al revistei Gândirea, o traducere care o cinstește. Mai întâiu fiindcă este prima traducere integrală a ciclului weinheberian despre care fusese, e poate un an de atunci, vorba în notele germane ale revistei acesteia, — și, în rândul al doilea, fiindcă, după epopeea dela Stalingrad, nu se putea veni cu un mai potrivit omagiu adus memoriei eroilor noștri.

Ciclul de care vorbim se numește „Den Gefallenen" (Celor căzuți), și face parte din elegiile și imnurile cele mai desăvârșite ale volumului „Späte Krone" (1936), capodopera lirică a lui Josef Weinheber.

Traducerea d-nei Lucia Mihnea, o perfectă cunoscătoare a limbii germane, este, din toate punctele de vedere, remarcabilă.

DE ALTFEL

numărul pe Februarie a. c. al Gândirii excelează prin sumar. Profesorul Nichifor Crainic schițează, critic, viguroasa fizionomie a spiritului german contimporan („Spiritul german contimporan"), poetul V. Voiculescu publică un pastel cântec („Alba iarnă dunăreană"), N. Crevedia puternicul poem „Slove", Gherghinescu-Vania, Gh. Tuleș, I. Gr. Perieteanu și Romeo Dăscălescu, o serie de poezii perfecte, Ion Vedea o seamă de reflexii personale despre „Hipertrofia purismului estetic", iară P. P. Ionescu o nouă „încercare" despre „Adevăr și cunoaștere". La rubrica „Idei, Oameni, Fapte" Ștefan Zissulescu se ocupă de „Etnicul românesc" în concepția profesorului Rădulescu-Motru, și Filomela Brătianu de „Colaborarea europeană prin literatură". Cronica literară și cea plastică sunt, ca întotdeauna, bine susținute, pe când „Cronica măruntă", pe care o deține însuși Nichifor Crainic, vine cu un surprinzător punct de vedere despre Maiorescu.

EFORTUL REVISTEI „CETATEA MOLDOVEI"

este, fără îndoială, enorm. Lună de lună această publicație moldovenească „de probleme actuale, literautră și critică" apare în condiții pe cari, materialmente, doară „Revista Fundațiilor Regale" și le poate permite. Tehnicește, „Cetatea Moldovei" mai este una din cele mai bine organizate reviste ale țării. Din volumul (!) pe Februarie crt. recomandăm atenției cititorilor noștri colaborările d-lor Petre Stati, Eugen Pohonțu (Gh. Asachi și începutul picturii în Moldova), Euseiub Camilar precum și cronicile și însemnările.

CUPRINSUL

„Transilvaniei", — organul Astrei, — gravitează în numărul pe Ianuarie a. c. al revistei, în jurul problemei continuității românești pe pământul daco-roman. D-nii C. Daicoviciu, E. Petrovici, I. Moga și Romulus Vuia, publică astfel dovezile arheologice, filologice, istorice și etnografice ale dăinuirii noastre fără întrerupere pe pământul Daciei. Tuspatru studiile sunt conferințe rostite la Universitatea Radio în cursul lunii Decembrie 1942 și prezintă, pe înțelesul nespecialiștilor, rezultatele cele mai recente ale cercetărilor științifice din domeniul mult d'scutatei probleme care, pentru noi Românii, e cea mai de seamă în plan istoric.

„BASARABIEI LITERARE"

care, din supliment, a devenit revistă de sine stătătoare, îi urăm cât mai multe izbânzi scriitoricești. Că aceste izbânzi nu pot fi decât numai frumoase, ne-o garantează numele unor Matei Alexandrescu, Iulian Vesper, T. Al. Munteanu, Sergiu Grosu, George A. Petre, Emilia Șt. Milicescu, Aurel Chirescu, P. P. Ionescu, Sabin Velican, Victor Basarab, D. Iov, și toți acei, maturi sau entuziaști condeieri pe cari i-am putut întâlni în paginile de cuget și vers al „Basarabiei".

UN GEST PIOS

și necesar acolo unde pare că a bătut vântul uitării peste trecutele vremi, îl face, geloasa de tot ce este bucovenesc, dară și zeloasa Revistă a Bucovinei, dedicând memoriei bunului Vasile Gherasim numărul pe Februarie crt.

Vasile Gherasim, dela a cărui moarte s'au scurs zece ani, a fost o apariție angelică în epoca bucovineană cea mai brutal bântuită de ambiții politice și interese materiale pe cât de mărunte pe atâta de meschine. Evocarea sufletului său desăvârșit ar trebui să fie prilej de reculegere întru ideal pentru toți cei ce-și mai aduc aminte de acela care, pe deasupra, chiar la vârsta-i de 39 de ani, semăna în mod uluitor cu tânărul Eminescu.

EHEU! FUGACES

trecură anii decând citeam, emoționat, primul număr al revistei tinerești „Pagini Literare". [illegible] și prietenosul Teodor Murășanu ar fi putut-o părăsi, de câte ori (?), dacă nu era așa de îndrăgostit de slovă. Iată-l pornind la asaltul celui de al noulea veleat. Îl vom urmări cu simpatia cea mai curată.

EXISTĂ, TOTUȘI,

momente cari solidarizează întru rezonanța morală totul ce este suflet de elită. Și mai ales momentele tragice sunt acele ce strâng rândurile și dau nezdruncinata virtute indivizilor sau popoarelor zguduite de ele, căci ele călesc, până'n adâncurile cele mai ferite de lumina conștiinței, metalul viu din care suntem alcătuiți. Oricât de puțin plăcute ar fi, de aceste momente avem, cu toții, nevoie, pentru ca trupul să nu ni se îngrașe și sufletul să nu ne adoarmă. S'a văzut că și înfrângerile sunt victorii dacă nu te lași strivit de greutatea lor și dacă, lovit cu duritate, cum este lovită cremenea, răspunzi cu nefrântă încredere în puterile tale și cu fulgere.

„Stalingradul" este un Thermopylae și pentru noi. Și a mai fost ceva în plus. In „Divizia a 20-a", care rămâne în legendă au luptat și transilvăneni.

Nu se putea ca o astfel de jertfă să nu vibreze și'n inima poeților noștri. In „organul liber de luptă și afirmare românească" ARDEALUL, **Iustin Ilieșiu** publică versuri nemeșteșugite dară puternice intitulate „Viteji dela Stalingrad". Comunicăm cetitorilor noștri aceste mari accente:

„Plecați din Alba, Cluj și Mureș să lupte cu dușmanul crud, s'au înfrățit în aprig iureș cu grănicerii din Năsăud... Ei toți erau porniți din țara de cremene și ideal, — plecați să apere pământul îndureratului Ardeal... Nu plângeți mame ardelene, vă spune-al clopotelor glas, vitejii morți trăiesc de-apururi în gândul celor ce-au rămas".

Tot acestor viteji le este menit și prinosul de închinare al celor trei poeți (Iulian Vesper, Aurel Chirescu și George A. Petre) de pe pagina întâia a BASARABIEI LITERARE. Marele răscolitorul și sobrul ca un mausoleu poem al Diviziei a 20-a, va apare, nu ne îndoim, și el.

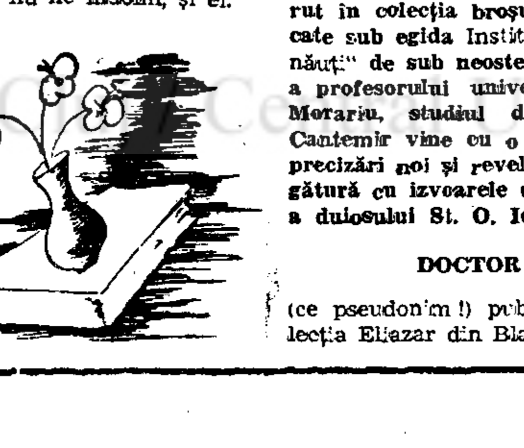

TIMOCUL

este revista noastră cea mai frumos prezentată și cea mai bine pusă la punct în ceeace privește oglindirea vieții românilor din afara hotarelor politice ale României.

„REFLEXE FOLKLORICE IN POEZIA LUI ȘT. O. IOSIF"

este un foarte documentat studiu al profesorului și scriitorului cernăuțean Traian Cantemir. Apărut în colecția broșurilor publicate sub egida Institutului „Cernăuți" de sub neostenita direcție a profesorului universitar Leca Morariu, studiul d-lui Traian Cantemir vine cu o seamă de precizări noi și revelatorii în legătură cu izvoarele de inspirație a duiosului St. O. Iosif.

DOCTOR COPELIUS

(ce pseudonim!) publică, în colecția Eliazar din Blaj, șapte povestiri fantastice, dându-le titlul colectiv de **„Simfonia Neterminată"**. E o carte de început în paginile căreia ghicești multă frământare și multă incertitudine.

TUDOR P. STOICA

își închină, filial, părinților cartea de versuri numită frumos „Prin țara sufletului meu". Volumul are 36 de poeme caracteristic juvenile: Exces de tristețe și abundență de motive metafizice nestructurate dat fiind vocabularul limitat de care dispun toți tinerii. Cum însă, peste tot, stăruie o candidă sinceritate, nu ar fi neîndreptățită credința că, după o necesară tulburare a apelor, Tudor P. Stoica va scrie versuri de bună calitate.

V. JELERU

Mărțișoare 1943

ITINERAR CRITIC...
Domnului Tudor Vianu

Mediterana parcă-i un poem,
Cu versuri lungi alexandrine...
Prin golfuri de surprize pline,
Trece ușor un yacht boem !...

SAFE
Domnului Ion Barbu

Cifrate inimi alcaline,
Născute'n vârfuri de creion.
Pe străzi obscure, citadine,
Enigme de Champollion !

PAPAGALI DE HARTIE
Domnului Tudor Arghezi

Papagali cu pene de cerneală,
Inima așteaptă să mai bată...
Amintirea dulce, azi, momeală
Peste răni se-așterne ca o vată !

QUARTIER LATIN
Domnului Mihai Niculescu

Luna 'n cer ca o vignetă...
Iar pe strada fără ten ,
Un student și-o midinetă
Merg pe urma lui Verlaine !

REVOLTA ADOLESCENTELOR
Domnului Ionel Teodoreanu

Sub teii școalei, fetele mai mari
Se-agită, fiindcă eri „Cocuța",
Doamna urâtă, cea cu ochelari,
Nu le-a vorbit în clasă de „Olguța"!...

FLORICA : WEEKEND
Domnului Ion Pillat

Ca fața prea sfințitului vlădică,
Parcă suspină viea în apus...
Când umbre depe Argeș se ridică,
Pegasul doarme 'n iarbă, dus !...

CATREN PSIHO-FIZIC
Domnului Traian Chelariu

In anotimpul care sburdă,
Cu trupul șubred, un schelet,
La pas cu muzica absurdă,
Se stinge lângă-un clarinet !

TEATRU INEDIT
Domnului Dragoș Protopopescu

Seară de seară, teatrul comediei :
O baletistă sus, pe-o simplă sfoară,
In dansul morții și al fanteziei...
Dar lumea o privește când coboară !

DECOR
Domnului G. Voinescu

Noaptea pe cheiu, în aquarelă...
Trec marinari fumând din pipe
Și 'n largul mării, tarantellă,
Un vas mai vechiu dă din aripe !

REZUMAT
Domnului Al. Mironescu

Mânăstire 'ntr'un picior,
Ce mi-aduci ca mărțișor ?...
Zâmbet de oglindă gravă,
Sau o lacrimă concavă ?...

N. D. MIREA

NOTE *germane*.

CUVINTELE GOALE

ca și alcoolul, au fost, în toate vremile, condamnate de toți „moraliștii" stilului, ceea ce nu i-a împiedicat, pe cei deprinși cu ieftena beție a vidului verbal, să-și vadă mai departe de meserie. In fond... le style c'est l'homme. Zădarnică ți-i truda și neroadă când încerci să scoți fațete de briliant dintr'o abia coherentă bucată de răcitură. Sfaturile nu sunt adresate oamenilor surzi, ci tuturor acelora cari vor să învețe fiindcă au ce învăța și învață fiindcă numai astfel se lămuresc cu ei înșiși. (Din acest punct de vedere suntem, cu toții, niște bieți sau eroici, — luați-o cum doriți, — auto-didacți).

Trebue să se ascundă, totuși, un viciu și în dosul incriminatelor cuvinte goale, căci nu înzadar le-au repudiat toți cunoscătorii și apărătorii cuvântului... plin. Și viciul cel mai periculos, fiindcă și cel mai contagios într'o anumită fază a culturii personale sau naționale, nu e atât vidul, de care nici nu-ți dai seama, pe cât prea plinul: zorzoanele sonore, grandilocvențele, angajările pe anumite coborișuri pur formale, etc., etc.

In viața de toate zilele și'n mod obicinuit, nu vorbim și nu scrim, — nu ne exprimăm adică, — decât numai adecuat trebuințelor. Și lucrul ne cade ușor. Nu ne-am mai putea exprima dacă ne-ar cădea greu. Viața de toate zilele e însă, în planul expresivității noastre verbale, un dialog nepretențios, un schimb de note comerciale cari interesează prin alte sarcini decât înșelătoarele nuanțe sau stângăcii stilistice. Cu totul alta însă este situația când, supuși unui examen, — examen este orice competiție în care ne credem sau ne simțim competenți, — ne mobilizăm toate puterile și istețimile în vederea unei cât mai valoroase reușite. Din nepretențioși ce eram, devenim, dintr'odată, foarte exigenți și foarte precauți și căutăm să ne dovedim concurentul prin tot felul de „superiorități". Nu ne dăm seama că supralicităm. Și'n momentul acesta se vădesc toate deosebirile și se lămurește aurul de aramă. Dat fiind că este greu să ții cu aceeași hotărîre și severitate frânele avântului, uiți unde sfârșește bunul stil și unde începe vidul verbal. Foarte mulți nici nu-și pun astfel de probleme. Pentru cine și le pune, cuvântul plin este cuvânt simplu, iară simplitatea un mare învățător.

Să dăm însă cuvântul câtorva mari autori nemți.

„In totalitatea lui — zice *Goethe*, — stilul unui scriitor este amprenta fidelă a lăuntrului său; dacă vrea cineva să scrie un stil clar, trebue să-i fie, în prealabil, clar în suflet și dacă vrea să scrie un stil excelent, atunci trebue să aibe un caracter excelent".

„Pe orice alt meșter îl recunoști după ceea ce exprimă el; ceea ce însă îți tăinuește îmi arată pe meșterul stilului" — spunea *Schiller* într'un distich.

Feuerbach, formulă mai concis cele conținute în versurile schilleriene: „Stilul este justa lăsare deoparte a neesențialului".

„Luați-vă 'n serios limba!" — avertiza *Nietzsche*. — „Cine nu ajunge, în acest domeniu, la sentimentul unei datorii sfinte, în acela nu există nici germene de cultură superioară. Aici, în purtarea voastră cu limba maternă, se poate arăta cât de mult sau cât de puțin prețuiți arta și cât de înrudiți sunteți cu ea".

„A-ți desăvârși limba, înseamnă, în fond, a-ți desăvârși gândirea și simțirea. Aici este de găsit virtutea acelor oameni cari cred că este bine să scrie sau că trebue să scrie", — mărturisea *H. St. Chamberlain*.

Hanns Johst, marele autor dramatic al Germaniei de azi simte deadreptul nevoia unei imperioase dragoste pentru limba sa: „Avem nevoie de o iubire nouă pentru limbă. Trebue să ne străduim mereu să vorbim bine. Trebue să „trăim" *(în sensul cuvântului german de „erleben"*. N. R.) — în mod viu și noua unitate dintre cuvânt și suflet, dintre cuvânt și atitudine, unitatea dintre cuvântul credem și faptă".

Sfatul cel mai ușor de ascultat, îl dă însă vestitul *Lichtenberg*, cel pe care îl admirase acu însuși olimpicul autor al lui Faust:

„Există un anumit gen de prostie făcută cu artă, prostie pe care nerodul o ia ușor drept înțelepciune adâncă și chiar drept un fel de manifestare a geniului. Explozile entuziasmului fundamental, căutarea febricitantă a originalismului în care liceanul crede a adulmeca peste tot inspirații shakespeareene, freamătul cedrilor Libanonului, pașii de tunet ai îngerului morții și sunetul goarnei din ziua de apoi. Toate acestea nu sunt nimic. In proporție de cinci la unu, omul care le-a scris este un zevzec care vrea să pară mai mult decât este, iară sufletul-i e pierdut pentru gloria posterității, ca și cum nu ar fi văzut niciodată lumina și ca și cum niciodată nu i-ar fi trecut prin cuget principiul contradicției.

Omul scrie întotdeauna bine când se scrie pe sine însuși, dară paruchierul care vrea să scrie ca Gellert și care afectează stilul lui Winkelmann scrie prost.

Trebue să urmăm sentimentului nostru și să traducem în cuvinte impresia dintâi pe care o face un lucru asupra noastră. Nu că l-aș sfătui pe cineva să caute în acest fel adevărul, ci numai fiindcă prima impresie este glasul nefalsificat al experienței noastre, rezultatul celei mai bune observații personale, și deoarece cădem ușor în pologhie obligatorie îndatăce începem să gândim și să ne răsgândim".

A AVEA STIL

mai înseamnă a fi gentleman.

Cine e gentleman și ce este gentlemanul?

Iată un text celebru:

Eduard al VII-lea mormăi. „Impotriva gentlemanului despre care doriți să aflați cu atâta plăcere, ceva din parte-mi", — zise el, — nu e cu putință nici o acțiune. El există. El crede despre sine însuși că este accesibil, ca formă, oricui: fiecare văcsuitor de ghete și orice șofer, fiecare poet și orice lord, fiecare ministru și orice lucrător poate fi un gentleman cum sunt eu.

Starea de gentleman este minunatul, tăinuitul și neîngrăditul cavalerism al timpului nostru, cavalerism pe care-l urmează cei mai buni. El își are legea nescrisă, forma și portul. Nu pot găsi și nu am găsit niciodată că ar fi mai puțin cavaleresc decât vreo altă comunitate a lumii.

— „Și cum arată acest cavaler?" întrebă Alcibiades cu precauție.

— „E un om care ține la sine însuși", — răspunse Eduard; — „un om care nu face larmă din ceea ce este sau are, ci unul care e pregătit să nu se dea îndărăt dela cele ce-l privesc; un om al echilibrului fără de temelii în care ar fi zidit spre a nu cădea. El stă pe picioare omenești și pe cisme bine făcute. E nesentimental ca un baston de promenadă, ca un foxterrier. E totdeauna gata ca o lamă ascuțită. El își ține propriile sale socoteli și iese la capăt cu sine însuși. Nu deschide gura mai mult decât trebue. Nu procedează ca și cum și numește lucrurile pe numele potrivit. El nu-și ascunde capu'n nisip. E cinstit și-și apără avantajul. E obiectiv și neromantic. El nu este nicicând pălăgios și-l vezi, în toate situațiile vieții, proaspăt ras și îmbrăcat corect. El nu se supraprețuiește, dară nici nu se leapădă de sine însuși și nu se părăsește vreodată. El își ajunge sieși. Dacă nu este bolnav, nu trebue să se sinucidă".

Alcibiade așteptă mult. Dat fiind însă că regele tăcea, păru că se mulțumește cu faptul de a nu mai primi dela dânsul nici un fel de explicații despre gentleman. El adună în sufletul său imaginea.

„El, gentlemanul, e poate forma cea mai înaltă a vieții. Dacă i-ai lua de sub picioare pământul, ar pluti. El e icoana plutirii asigurate. El nu dorește punctul pe care ar putea sta spre a ridica lumea din țâțânile ei. El stă. Dară el nu e obligat să stea. El suportă o stare plutindă a lăuntrului său. El este omul viitorului. Trebue oare să ai totdeauna sol sub picioare? Tuturor celor de până acuma cari își aveau forma lor, nu le-a fost dor de ceea ce este desprins, dor de ceea ce plutește, ci — excepție făcând poate timpul meu, — dor de lucrul sigur, dăinuitor. Acesta să fie motivul pentru care gentlemanul mi-i așa de aproape? Dară unii vor să se razime, alții să plutească..."

Fragmentul acesta de conversație între Alcibiades și Eduard al VII-lea al Angliei despre gentleman (Unterhaltung zwischen Alkibiades und Eduard VII von England über den Gentleman), face parte din capitolul 11 al minunatei cărți autobiografice, a lui Binding, „Erlebtes Leben" (Viață trăită).

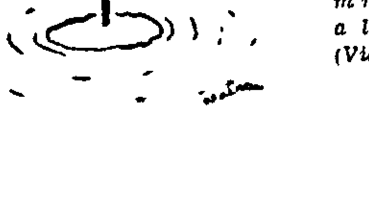

TRAIAN CHELARIU

Cronica plastică

PARERI PLASTICE ȘI EXPOZIȚII

Se întâmplă deseori ca în cronicile noastre, vorbind de **expozanții actuali**, să mai pomenim și alți artiști, ale căror opere ne-a fost dat să le vedem fie în colecții particulare, fie la prieteni, fie prilejuite de vre-o întâmplare. Tot odată s'ar putea să ne dăm păreri și de alți artiști, dintr'altă breaslă în legătură directă, bine înțeles, cu plastica. Am dori mult ca acei ale căror lucrări fac obiectul acestor cronici, expozanții actuali, **să nu ne-o ia în nume de rău** înțelegând greșit, întrucât o facem, lipsiți fiind de spațiu și pentru a împlini scopul nostru bine determinat, de asemenea **tot** ce credem **important în plastică**. De pildă azi, înaite de a intra în luminoasele expoziții ale d-nei **Nutzi Raiovici-Drăgănescu** și a d-lui **Ionescu Sin** la „Căminul Artei" (Gal. Kretzulescu), ne vom opri pentru a spune câteva cuvinte despre cel mai plastic, cel mai fecund în învățăminte picturale într'un cuvânt, cel mai frumos spectacol, ce i-a fost, vre-odată, hărăzit ochiului romanesc să vadă în Capitală și anume: baletul **„Demoazela Măriuța"**, adevărată frescă vie, desprinsă din trecutul nostru. Nici unul dintre cei care țin o pensulă în mână nu ar trebui să lipsească dela această reprezentație, întâi pentru că „baletul" prin el însuși este un neprețuit instrument de inspirație pentru pictori și sculptori, și apoi pentru că **Mihail Jora** a înfăptuit în muzică idealul spre care tindem și-l visăm, acela de a creia elemente pur românești, fie din trecut, fie din prezent, **„specificul național"** în toată măreția și splendoarea lui.

Intovărășit de o incomparabilă creiatoare coregrafică, **Floria Capsali,** ale cărei resurse (spre rușinea mea) nici nu le bănuiam și de elemente admirabil puse la punct, între care relevăm pe **Dimitrie Chechais** pictor dansator, „crescut" par'că în rolul acelui turc, prototip al al Semilunei, **Mihail Jora** a reușit cu **„Demoazela Măriuța"** ceeace căutăm și ne străduim noi și am dori-o cu putere, tuturor colegilor noștri întru artă plastică, înfăptuirea unei opere de **înaltă ținută artistică**, inspirată din inima, solul și sufletul românesc. Domnul Jora ne-a dovedit cu strălucire ce comoară fără fund ar putea însemna istoria și obiceiurile autohtone, ce inapreciabile elemente se pot scoate dintr'însele, pretutindeni tăinuind acel „exotic", după care nu artiștii unei țări, ci ai tuturor țărilor aleargă.

Când ochiul săturat, de atât de completă desfătare, și-ar cobori ploapele dând astfel pas liber cugetului, i-ar da prilejul să-și pue întrebarea aceasta, cum de s'a rezolvat atât de bine simfonia policromă a costumelor față de decor? Răspunsul i l'ar da pictorul decorator **Feodoroff** care, pe un fond de decor orășenesc cenușiu — să-i zicem „mort" — a zugrăvit multicolorul personagiilor cu aceeași perfectă înțelegere cu care un pictor iscusit, pentru a înălța puterea colorilor **alese,** stinge, „omoară" pe celelalte.

Și acum, intrând în expozițiile sus numite — în fine — ne dăm seama după cele ce am spus, ce reale foloase, în afară de plăcere, și-ar putea trage privind fresca baletului și d-na **Drăgănescu** și simpaticul nostru camarad **Ionescu Sin,** ale căror opere ne facem o agreabilă datorie să le detailăm și privim.

ADAM BĂLȚATU — **Peisaj**

D-na **Nutzi Raiovici-Drăgănescu** debutează, după cum judicios remarcă prof. **G. Oprescu,** sub auspiciile influenței tonitziene. Se poate chiar observa unul sau două panouri de petunii prinse par'că direct după ale maestrului, azi atât de cotat pe piață.

Incontestabil că d-na **Drăgănescu** are bune cunoștințe de desen și pictură, întru cât e absolventă a școalei de Arte Frumoase, unde a lucrat sub direcția d-nei Cutzescu-Storck. Coloarea domniei sale în diferitele tablouri prezentate este pusă în suprafață, în tonuri deschise, folosind deseori mici goluri de pânză — așa zișii „puricei" — meniți, ne lămurește domnia sa, să producă mai multă vibrație. Intru cât a binevoit să ne ceară avisul, ne permitem s'o sfătuim să suprime aceste goluri repetate, ele având un efect exact contrar celui dorit de domnia sa. Credem că în ansamblul plăcut care ni se oferă, doamna **Drăgănescu** ar putea alege, pentru a le adânci mai târziu, tonalitățile capului cu văl de spaniolă și ale micului cap de copil din stânga, tonalități ce ne par aci mai închegate, căutând ulterior să se dezbere de anumite reminiscențe ilustrative, rămase probabil, de pe urma cursului de decorativă, urmat la școala de Arte Frumoase.

Arta vechiului **nostru camarad Ionescu-Sin** este — pe bună dreptate — mai matură, paleta domniei sale mai plină, mai grasă, mai cunoscătoare a resurselor uleiului, arătându-și cunoștințele meșteșugului **prea frumos** reușite, în peisagiul reținut de soția cunoscutului colecționar **C. Vasilescu,** cât și în vederea din Ploești (dreapta spre fereastră), precum și altele de acelaș gen.

Felul domniei sale de a picta, „renoir-desc", încărcat de acea dulceață în pensulă care mângâe forma rotundă când o exprimă, ar putea să aibă incalculabile rezultate, dacă s'ar uni mai des cu o tușe virilă, mai hotărîtă, cu tonuri sobre, folosind mai puțin acele roșuri răspândite uniform, în mai toate nudurile, valoroase și bine simțite în torsul din spate, stânga, pierzând din înrâurire însă prin repetire. Calitățile domniei sale de colorist și de subtil cunoscător al irizărilor cărnii, intră în joc cu succes și în naturi moarte, în special în aceea cu crapul, savuroasă pânză arătând frumoasele posibilități de care dispune și care nu așteaptă decât momentul și **efortul oportun** să iasă **toate** la iveală.

Ne pare bine că posedăm și noi o bucată a domniei sale, achiziționată în timpurile debutului.

Confruntând-o cu lucrările actualei expoziții, putem măsura câștigurile realizate și obținute de domnia sa ulterior, pe care nu ne îndoim că se vor înmulți, înveuerând mereu progrese.

LUCIA DEM. BALACESCU

DONAȚIE

– două schițe –

de DORIN ILIESCU

Cinema.
Intuneric.
Paulică s'așează într'un scaun. Se potrivește bine, apoi se uită în dreapta. O damă blondă. Dincolo de ea, mai multe scaune libere.
— E frumos filmu, domnișoară?
— Da. Frumos.
— E la început sau la sfârșit?
— La început. Este actu întâi.
— Sunteți din București?
— Nu, din provincie.
— A! Mult mi-au plăcut mie provincialii!
Dar parcă sunteți supărată?
— Sunt supărată.
Tata a pierdut toată averea.
— Vai! Vai!
— E greu...
— Știți ce domnișoară? Hai să plecăm. Nu prea e cine știe ce filmu ăsta. Hai mai bine să luăm o bere.
— Să nu ne vadă cineva.
— Aveți rude'n București, aici?
— Nu. Sunt singură.
— Atunci n'are cine să ne vadă. Mergi?
— Merg.
La cafenea.
— Vrei bere? Ce vrei?
— Vreau mai bine un caputiner.
— Adu dom'le un caputiner și o halbă.
— Să dai și cornuri.
— Și cornuri dom'le.
Mănâncă individa de-i troznesc fălcile. Cornul și înghițitura de caputiner. E cam nemâncată de mult. Nu-i merge.
— Mi se pare că vă e foame?
— Da. Nu mai este bani. Tata nu mi-a mai trimes.
— Săracu. Nu mai câștigă nimic?
— Nu. L-a dat afară din slujbă.
— Ț.ț.ț.! Auzi frate! Domnișoară dragă, să-ți spun ceva. Să nu te superi. Eu așa sunt: inimă largă. Să nu te superi, te rog. Eu am venit mare și vedeți... nu vă supărați... aşi vrea să-l ajut pe tatăl dumneavoastră.
— Vai!
— Trebue să-i fie greu, bietul om.
— Sigur. Este greu.
— Și unde să-i trimit banii! Aşi putea să-i dau trei mii pe lună.
— Nu-i nevoe să-i trimeteți. Dați-mi-i mie că-i trimet eu.
— Bine. Atunci ți-i dau dumitale.
— Vă mulțumesc.
Mai am însă și un frate. Işi face armata.
— Atunci te-aşi mai ruga ceva.
— Da.
— Fratele dumitale. Ei, bietu băiat, dacă'și face armata, trebue c'o duce și mai prost.
— Ce să mai vorbesc. A scris că nu are nici de țigare.
— Săracu. Bietu băiat. Să știi că-i dau și lui o mie pe lună. Să aibă de tutun. Unde să-i trimet?
— Dați-mi-i tot mie. Ii trimet eu.
— Bine. S'a făcut. Mergem?
— Să mergem.
A doua zi dimineață, Paulică se scoală să plece la treburile lui. Domnișoara doarme dusă. Paulică își pune ceasul în buzunar, îl mai pipăie încă odată ca să fie sigur că l-a luat cu el, apoi pleacă încuind ușa pe dinafară.

*

Ora mesei.
— Ce faci Paulică?
— Noroc. Mănânc.
— Aștepți pe cineva?
— Aşi. Sunt singur. Stai dacă vrei.
— Merci. — Dă-mi dom'le un țap.
— Nu lua bere că e proastă. Au întins'o măgarii. Bea mai bine vin dela mine. — Adu dom'le un pahar.
— Merci. Cum o duci?
— Cu treburile. Alerg. Dar tu?
— La fel.
— Noroc.
— Noroc. Dar ai băut, nu glumă.
— Ei! O d'asta de trei sferturi.
— Bun și-atât. Mai adu dom'le o sticlă.

*

— Câte s'a făcut nene?
— Șase conașule.
— Parol?
— Da. Șase.
— Bine șefule. — Cum o mai duci cu femeile, Paulică?
— Cu cine?
— Cu femeile. Cum o mai duci?
— Aoleo!
— Ce-i mă?
— Femeia.
— Care femeie? Ce femeie?
— M'așteaptă d'azi dimineață. Am închis'o în cameră. Phii...
— Ce vorbești nene?
— Pe cinstea mea. Mă duc. Salve.

*

— Săru'mâna coană proprietăreasă. Ce-i cu dumneata'n poartă?
— Ce mi-ai făcut domnu Paulică?
— Ce?
— Ce mi-ai adus nebuna aia'n casă? A distrus tot mobilieru.
— Ce spui frate?
— Zău domnu Paulică. N'am văzut, dar am auzit.
— Cum așa?
— Am auzit țipete și m'am dus să văd ce e.
— Ei!
— Nebuna spărgea geamurile, oglinda, nu știu ce, că zornăia.

— I-auzi! Teribil. Unde-i acu?
— In cameră, că nu se potrivește nici o cheie.

*

— De ce ești mizerabil? De ce m'ai închis în cameră?
— Stai dragă...
— Asta nu se poate, asta-i mare măgărie...
— Stai fetițo, să-ți spun...
— Nu-mi trebuie nimic. De ce-ai închis ușa?
— Am închis-o ca de obicei. Totdeauna o închid. Am fost distrat. Uitasem că ești tu aici.
— Ah! Ce stricați sunt bărbații! Cel puțin dac'ai fi lăsat ușa deschisă. Ah! Ce nenorocită sunt!
— De ce, draga mea? De ce să fi lăsat ușa deschisă? Vreai să fugi?
— Nu să fug. Vream să merg undeva.
— O! biata fată! Numai pentru atâta lucru te-ai supărat?
— Da. Pentru ce alt ceva?
— Eu credeam...
— Nu. Nimic. Numa d'asta.
— Atunci du-te.

*

— Vrei să mergem în oraș?
— Să mergem.
— Cum poți să fii tu supărată pe mine? Crezi tu că sunt un băiat rău?
— Așa sunt toți bărbații. Niște răi.
— Așa crezi? Ei bine! Vezi tu casa aia?
— O văd.
— Ei! E a mea. Acum e închiriată. Și ca să vezi că nu sunt ce crezi, uite: ți-o dau ție.
— De unde să ai tu casă? De ce stai atunci cu cameră?
— Nu crezi? Uite actu.
Și Paulică scoate un act de naștere din buzunar.
Ce să știe biata femeie ce scrie acolo?
— Acum crezi?
— Cred.
— Ei! Atunci să intrăm la tutungeria asta.
Cumpără o coală timbrată.
Scrie: Eu, Paulică, donez de bună voe și nesilit domnișoarei...
Și dă să iscălesc.

*

— Mi-a dat asta, domnu avocat.
— Nu face doi bani domnișoară. Te-a înșelat. Și-a bătut joc de dumneata.
— Asta nu se poate.
— Dacă îți spun.
— Atunci a fost un hoț.
— Chiar așa. Dă-l dracului. Rupe hârtia, ascultă ce-ți spun eu. Casa asta e poșta. N'oi fi crezând că poșta e a lui?
— Vai ce hoț!
— Ce să-i faci. Hoț și pace.
— Vai, vai!
— Ce program ai astă seară?
— Nu am nici unul.
— Vrei să ieșim în oraș?
— Cum să nu.

*

— Ce iei? Vrei vin?
— Nu. Să-mi dea un caputiner.

Scrisoare

Te plângi că viața-i tristă și fără de 'nțeles,
— Povară ce o poartă un suflet chinuit, —
Că din atâtea visuri, o floare ai cules,
A cărei frumusețe, prin ani, s'a ofilit;

Că dorurile toate, adânci și fără leac,
In inimă, zadarnic, așteaptă alinare,
Iar truda omenească deșartă e, în veac,
Căci toate se îngroapă în moarte și'n uitare.

Și astfel, zi și noapte, tristețea și-a turnat
In gândurile tale întregul ei venin.
Și viața ta lăsând-o în umbră, ai uitat
Inalta ei menire, mărețul ei destin.

Ridică-ți fruntea. Lasă-ți privirea să cuprindă
Acest azur de care un suflet însetează.
Și dragostea de viață, în tine, să se-aprindă,
Precum pe cer se-aprinde, în zori, întâia rază.

Privește'n zări senine, în ceruri înstelate,
Luminile ce 'n visuri, mereu, s'au oglindit;
Intreaga armonie a firii să-ți arate
Că totul e, în lume, cu rost orânduit.

In inimă aprinde o candelă uitată:
Iubirea care poartă, în ea, căldura milei.
Să nu-ți mai fie mintea, de-acum, împovărată
De grijile deșarte și de tristețea zilei.

Frumosul, adevărul și binele să-ți fie
Luminile spre care mereu să năzuești.
Când simți adânca sete de cer, de veșnicie,
Pe-aceste culmi, cu gândul senin, să poposești.

Și depărtează-ți mintea de lucruri care pier,
De clipele pe care le simți ca o povară,
Cutremurat, în suflet, de marele mister
Al vieții, ca o minune privită 'ntâia oară.

Iar dacă vreo durere adâncă te-a rănit,
Lăsând neștearsa urma în amintirea ta,
Prin ea să-ți fie duhul mai viu, mai oțelit,
Și mai nestrămutată voința de-a lupta.

Prin luptă vei învinge, în tine și în lume,
Tot răul ce-ți aduce atâtea turburări.
Ești om. Prin gând și faptă, fii vrednic de-acest nume,
Urcând spre culmi cu pasul ferit de-alunecări.

Și astfel, înțelege tot rostul unei vieți
Ce-ți va părea, de-acuma, frumoasă ca un vis.
Din mintea ta alungă amarele tristeți,
Căci drumul biruinței e 'n fața ta, deschis.

Indreaptă-ți gândul către înalte năzuințe,
Căci multe își așteaptă, în lume, împlinirea.
Prin muncă, prin puterea statornicei credințe,
Incepi o viață nouă: aceasta-i fericirea.

DIMITRIE ALBOTA

In memoriam Katherine Mansfield

S'au împlinit la 9 Ianuarie anul acesta, 20 de ani dela moartea KATHERINEI MANSFIELD scriitoarea remarcabilă, aleasă, a timpurilor noastre. Anglia e patria femeilor care scriu, și mai ales a celor care scriu bine; totuși locul KATHERINEI MANSFIELD e un loc aparte. KATHERINE MANSFIELD n'a fost apreciată numai de comtemporani (Franța a relevat-o lumii). KATHERINE MANSFIELD a fost mai ales „iubită" și ceva mai mult...

Ceva la care ar râvni orice muritor cu veleități de literat care-și visează gloria răspândită!...

Criticul EDMOND JALOUX, când vorbește de ea, găsește cuvinte noui, scriind de creațiunile ei literare. „Nu te gândești în fața acestor duioase și fragede minuni să faci operă de critic, lăudând aci pentru a desaproba dincolo. Iți sunt dragi cu inima, nu cu capul".

Și are dreptate.

Numai că la noi sunt atâți oameni cu cap, încât este loc puțin pentru inimă și ca atare mi-a mărturisit un editor din Capitală, că nu o va traduce în românește în ruptul capului, de teamă — era om cu cap — să nu-i rămâie cărțile ei toate, pe cap.

S'a 'ntâmplat însă ca un oltean — se vede că au inimă — să-și ia sarcina asta în serios și era gata, gata să tranșem chestiunea împreună; eu cu mare'ndrăzneală socotindu-mă cea mai potrivită ființă pentru asemenea îndeletnicire. Trebuia s'o și ilustrez. Să ilustrez pe KATHERINE MANSFIELD, e cașicum luând un penel făurit din aripă de înger, ai lucra în paradis! Păcatul a fost că bietul editor n'avea hârtie... și atunci...

Dar, dece să traduc tocmai eu? Intâi pentrucă mi-e dragă. Apoi pentrucă ne potrivim. Ea a murit la 9 Ianuarie, iar eu m'am născut la aceeaș dată, purta breton, avea ochii negri și ceva aziatic în figură. Mie mi-au vorbit la Paris trei japonezi pe limba lor...

Ați înțeles că glumesc; KATHERINE MANSFIELD era atât de frumoasă, avea un nas atât de subțirel și o privire încântător de intensă, încât nu te săturai s'o privești. Iar dacă din întâmplare deschid volumele scriitorilor ei englezești ca acum, cu cele două fotografii tipărite la început, simt o bătae în piept, este „EA" cu ovalul pur, cu obrazul neted și cu flacăra arzândă'n ochi, este „EA", tot așa de minunată și vie ca și scrisul ei, pe care l-am citit prima oară departe, în pat, suferindă ca și dânsa.

In noaptea aceea nu m'am mai odihnit și mamei care dormea lângă mine, nu i-am mai dat răgaz să doarmă, trebuia să-i spun, să-i povestesc, să descriu cum este o nuvelă de KATHERINE MANSFIELD"... Mi se părea că nimeni nu scrie ca dânsa...

Am rămas ore întregi în noapte, cugetând cu un fel de spaimă. Când ceva te mișcă adânc, te cuprinde teama... ca în fața infinitului.

Da, cred că această extraordinară femee a avut acest har, să atingă neatinsul, impalpabilul. Arta ei e făcută numai din nuanțe, sugestii. Nu pune niciodată punctul pe i, ci îți lasă latitudinea....

Este, are tăria să fie adânc femenină, nu-i e delor rușine. Chiar dacă i-ar fi spus vreun domn eschet că femeile au 400 de grame de creer mai puțin decât bărbații, tot nu i-ar fi fost și dacă ar fi adăogat că o literată de talia lui Goethe nu s'a născut încă—cred că nu s'ar fi sinchisit — ea știa ce știa și s'a mulțumit cu atât. N'a căutat să-și desăvârșească arta, ci ființa, pe care a cizelat-o până 'n ultima clipă a vieții..

A fugit de desfătări și răsfățuri, știind că macină sufletul, ultimele luni le-a trăit voit în lipsuri...

Pe timpul acela era un eroism!

De se va găsi un singur suflet, care citind-o peste veacuri să-i fie dragă — trăind în el, va fi răsplătită.

LUCIA DEM. BALACESCU

Nedumeriri în jurul „cazului Camil Petrescu"

(Urmare din pagina 1-a)

înăuntrul „Cetății literare", chiamă la uluci, ca orice „amuseur", toată mahalaua literară, să vadă ce n'a mai văzut, ceva „nemaipomenit": un confrate „întru slovă și vis", cum se zice în stilul dedicațiilor, vulnerabil ca nimeni altul și-i administrează în numele bunului simț o lecție de ținută și demnitate a poziției de scriitor sau chiar de om al spiritului. In cuvinte bine simțite și bine alese, cu argumente zdrobitoare, de forța probantă a unor citate care parcă abia așteptau să fie culese. Ce adeziuni va fi scontat autorul acestei edificatoare bucăți de bravură și brio, care ar fi stârnit invidia oricărui elector din vremurile răposatei democrații? Pacă-l auzim, acel zumzet confuz de murmure aprobative al moftangiilor dela periferiile literaturii, mulțimea amorfă, pestriță, nespecificată. Demos-ul care apreciază și condamnă deopotrivă, cu acelaș bun simț nezdruncinat, amestecând valorile și criteriile, călcând în toate străchinile câte s'au spart dela facerea lumii și se vor mai sparge.

După ce ai scris, cu entuziasm lucid și cu o înțelegere atât de frumos nuanțată, cum a scris d. Dan Petrașincu, despre artistul absolut, iluminatul Edgar Poe, — să te faci apologetul bunului simț și al mentalității conului Leonida — „hai și noi prin Cetatea literară", cum ar fi spus simpaticul pensionar: „hai și noi pe la revoluție"!

Iată tristețea „cazului Camil Petrescu" și totodată pricina stăruitoarei nedumeriri, pe care spuneam că ne-a prilejuit-o articolul scriitorului Dan Petrașincu.

MIHAI NICULESCU

Confuzie

In tramvai. Clasa a II-a. Un cetățean se urcă și se așează în fața mea, mă privește atent, zâmbește apoi afabil și mă recunoaște:
— Să trăiți.
— Bonjur.
— Ce mai faceți?
— Mulțumesc bine. Cu treburile.
Nu l-am văzut în viața mea. Individul e și puțin afumat.
— Ce să-i faci. Tot la Est faceți servici?
— Da, tot la Est — zic, cu toate că prin gara de Est n'am trecut nici măcar cu trenul.
— Dar d-ta? Tot acolo?
— Tot acolo.
— Ei, atunci e bine. Dar cu chestia aia ce ai făcut?
Nu e om pe lumea asta care să n'aibă o „chestie".
— Am pus mâna pe ea, până la urmă.
— Ei, nu vorbi... Eu nici nu știam nimic de asta. Ziceam de chestia ailaltă.
— A! Cu aia am terminat. Așa e... d-ta te-ai mutat înainte...
— Păi sigur. Nu știu nimic. Și cum a fost?
— A fost lată, dar tot am prins-o până la urmă.
— Ț... ț... ț...
— Să vezi: vin eu într'o seară acasă...
— Seara fugise, va să zică? Ia uite domnule.
— Stai să vezi: vin eu seara acasă. Deschid ușa, nu e. Ei comedie, zic, unde-o fi? Caut prin curte, nimic. Intreb copiii: nu știm tăticule, zic ei.
— Ei, parcă era să le spună copiilor...
— Chiar așa. Intreb pe un vecin, unu Năstăsică: nu știu, nene, n'am văzut.
— Parcă era să plece în văzul lumii...
— Chiar așa.
— Chestiile astea se fac, de, mai așa, mai pe întuneric.
— Chiar așa. Asta mai lipsea, să se'ntâmple și pe lumină că aveam eu ac de cojocul lui...
— Păi ce spui dom'le, chestie de onoare. Se poate, așa...
— Hm... și să vezi... fac și plângere la poliție...
— Dar el?
— El? La început n'am știut cine e...
— Vorba aia: Nu știe bărbatu ce știe satu...
— Chiar așa. Pe urmă am cam început să bănuiesc...
— Ei! Cum așa?
— Era unu de tot venea pe la noi.
— Prietenii, dom'le...
— Chiar așa. Preten dom'le.
— Păi ăștia-ți fac buclucurile.
— Chiar așa. Ei, dar și când l-am prins...
— Te cred. Doar nu era să stai cu mâinile'n sân...
— Dumneata doar mă cunoști. I-am rupt nasu, nu altceva.
— Bine-ai făcut nene, dreptul dumitale...
— Ce nu-i așa? Puteam să stau eu la un caz ca ăsta, cum s'ar zice, cu mâinile'n buzunare?
— Sigur...
— I-am dat domnule, de l-am năucit.
— Dar ea? Ea ce făcea 'n timpul ăsta?

— Ce să facă? Sta și se uita.
— Ia uite dom'le. Vezi?
— S'a strâns lume la poartă, a...
— Ca la bătaie, de...
— A venit vardistu și hai la poliție.
— Foarte bine. Bine că s'a brodit sergentu' acolo, altfel puteau să scape.
— Păi ce, eram prost? Hai la poliție. Eu cu ăla de guler, îi mai căram din când în când, dar nu mă lăsa vardistu.
— Ei, așa-i, autoritate, ce să-i faci.
— Chiar așa. La poliție...
— Dar ea?
— Am luat-o cu noi. Se putea s'o las acolo? La poliție, uite dom'le, zic, eu sunt ăla cu reclamația de acum o săptămână. L-am prins și vi l-am adus. Faceți dumneavoastră ce credeți cu el. Eu i-am dat ce-am avut să-i dau.
— Ha! Ha!
— Va să zică, matale mi-erai? — zice comisarul. Recunoști? Că sucită, că 'nvârtită, până la urmă individu' a recunoscut.
— Asta mai lipsea: să nici nu recunoască...
— Chiar așa. Bagă-l dom'le p'ăsta la răcoare — zice comisaru, vardistului. Eu zic: mi-am făcut singur treaba și mă duc. Du-te, dom'le, zice, și altădată fii și d-ta mai cu băgare de seamă.
— Avea dreptate și comisarul. Lași d-ta așa frumusețe...
— Și încă ce frumusețe... Grasă dom'le și frumoasă... albă, așa, curată, ce să-ți mai spun. O sută douăzeci de kile, de...
— O sută douăzeci de kile? Ce spui dom'le? — și mă gândesc cam cum o fi arătând nevasta adulteră: albă, grasă... cu capot roșu, desigur...
— Ce să-ți mai spun dom'le, când ne-am dus acasă, să fi fost să fi văzut...
— Cred și eu, nu era să lași chestia așa. Ești bărbat...
— Chiar așa. Intru pe poartă, o las în curte și eu intru în casă. Nevastă zic...
— Poftim?
— Nevastă-mea de, era acolo, gătea, zic...
— Care nevastă nene?
— Nevasta mea domnule, gătea. Zic...
— Care nevastă nenișorule, cum gătea?
— Cum „cum gătea"? La mașină. Cum se gătește.
— Păi nu spuseși...
— ?!?
— ...Nu spuseși c'ai lăsat-o în curte?
— Pe cine domnule?
— Pe nevasta dumitale.
— Nu domnule, nevasta gătea...
— Păi ce-ai două?
— Nu domnule, una am. Suntem luați de cincisprezece ani...
— Păi aia din curte ce era cu ea?
— Cu chestia, cu individu, cum îți spusei, era purceaua. Nevasta gătea. Și cum intru zic...
— Lasă, nu mai zice nimic, c'am ajuns. Salutare.
Am sărit din tramvai, din mers.

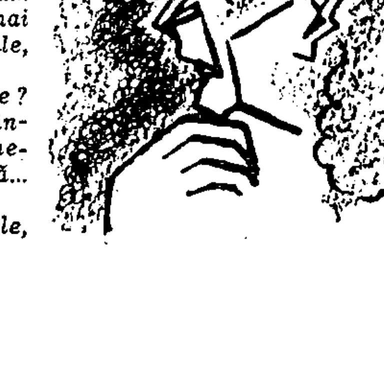

Fișier

(Urmare din pag. 1-a)

fotograful ambulant care e un foarte fin și versat psiholog, nu oferă nemurirea oricui. El știe doară și poate chiar mai bine decât fotografii stabilizați, că o fotografie trebue să încercuiască în limite înguste, o clipă scuturată de tristeți, o clipă dacă nu de beatitudine, cel puțin de bună dispoziție. Și mai știe el, că omul însuși nu se vrea figurat și multiplicat decât cu figura senină și nevinovată a celui ce se prezintă imaculat la judecata de apoi și cu un zâmbet discret atârnat la un colț al gurii, care ar vrea să spună că viața e o serie întreagă de succese. Ce vrea el să știe că la mijloc e o ipocrizie, că mai există și oameni cu capul plecat mai jos de orizontală, când omul însuși e cel care consimte la această ipocrizie?

Ehei! Imortalitatea fotografică nu e un lucru ușor și nu e pentru oricine. O dobândesc numai cei ce au un aer festiv, patronal, un aer de oameni care primesc ovații, un aer de sărbătoriți. Cât despre voi ceilalți, voi oamenii zilei, îngândurați și preocupați de probleme, voi nu sperați nimic. Căci fotograful nu riscă să-și facă o reclamă proastă și omenirea nu vrea să a bă, fie și numai un singur clișeu al tristeții.

Dacă totuși țineți să înfruntați și voi timpul, dacă țineți cu orice preț să trăiți în amintirea celor ce vă vor supraviețui, fotografiați-vă cât mai des. Dacă puteți, chiar în fiecare zi. E singurul fel de imortalitate obștească, sigură și pe deasupra și ieftină. Gândiți-vă numai: cu 40 sau 80 de lei, adică cu prețul unei singure prăjituri sau două, puteți cumpăra memoria cine știe câtor urmași și imortalitatea pentru cine știe câți ani.

Dar nu uitați un singur lucru: „Zâmbiți vă rog".

STELIAN TECUCIANU

Cronica literară

I. Agârbiceanu: „Licean,... Odinioară“

(Fundațiile Regale pentru literatură și artă)

I. Agâbiceanu, venerabilul patriarh al scrisului nostru ardelenesc a avut, întotdeauna, ceva de spus. Deaceea poate nici nu l-au preocupat timbrele mai rafinate ale graiului. Zidirile lui literare sunt zidiri ridicate din rocă mohorâtă și dură și nicidecum din travertin cald sau gresie impodobită cu dantelării. Nu înseamnă însă, aceasta, că proza lui n'ar avea stil. Dimpotrivă. Stilul lui I. Agârbiceanu se lasă foarte bine precizat. El izvorăște din însăși matca durerilor și îndârjirilor ardelene, din însuși sufletul acela funciarmente serios și viril care, neputând conta pe nici o prietenie în afară de sobra aplecare peste propriile sale jeluri și nădejdi și care, lovit de pretutindeni cu lașitate și dușmănie, s'a ridicat drept ca o Detunată înspre cerurile prea schimbătoare de deasupra-i. Un astfel de suflet nu e lemn de vioară făcut să cuprindă până'n ultimele-i ghiciri cântecul izvodit din simplu joc. Un astfel de suflet e gorun cu trunchiul crestat de izbeliști, stejar noduros în coroana căruia nu-și face cuib pasărea măiastră a prea plăcutei pentru auz limbuții, ci se frâng vârtejele furtunii.

Ardeleanul, și, în această primară calitate a sa I. Agârbiceanu spune ceeace are de spus și nimic mai mult. Mileniile de continuitate și rezistență etnică într'o țară dela început a ta, pe care însă ți-o dispută și ți-o viclenesc toți veneticii conjurați, te obligă la închidere în tine însuți și la grai puțin, dară direct și pozitiv ca fapta. Din acest punct de vedere ardeleanul, când scrie, stăpânește, prin excelență, genul epic, ocolind, în mod instinctiv, sinuoasa și onctuoasa curgere a stilului povestitor. Nu cunosc nici un basm ardelenesc care să depășească scheletul cinstit al acțiunii pe care o desfășoară. Și nu cunosc nici o poveste românească din Ardeal care să nu se remarce printr'un fel aparte, obiectiv și economic, de a se relata. Chiar și acolo unde au abordat fantasticul, Slavici, Agârbiceanu, Rebreanu, și până și prea de vreme dispărutul Pavel Dan, și-au manifestat net preferințele pentru linia clară, geometrică, ajustată momentului. **„Hanul Ancuței“, „Ochii Maicii Domnului“, „La Medeleni“**, nu sunt și nu ar fi putut să fie cărți scrise de ardeleni.

In afară de acestea, prozatorul, ca de altfel și poetul ardelean, au o orientare precisă către datul și faptul moral.

Dacă opera literară trebuie sau nu să fie și operă morală înainte de toate, e o chestiune veche. In orice caz, opera literară nu poate și nu trebuie să fie moralistă precum, cel puțin în aceeași măsură, nu poate și nu trebuie să fie împotriva moralei. Faptul însă că autorii ardeleni au vădit, — și mai ales în cazul lui I. Agârbiceanu, — afinități speciale pentru întemeierile morale cele mai sănătoase ale scrisului lor, denotă, iarăși, prezența unui substrat sufletesc comun foarte caracteristic, foarte solid și foarte bine structurat.

Morala e, în fond, nu atât cod social, — departe de noi teoria minciunilor convenționale! — cât este instinct, armă de apărare împotriva viciilor și degenerărilor biosociologice ale unei comunități, echilibru firesc prin care ne înserăm, așa zicând, în însăși legea supremă ce guvernează întreg universul.

Că moralul răzbate mai patent în scrisul ardelenesc, se datorează vitregei împrejurări care a vrut ca ardeleanul să fie mereu în gardă față de imorala opresiune suferită din partea dușmanilor săi.

Considerațiile de mai sus ne erau necesare înainte de a spune câteva cuvinte despre nou apăruta carte a romancierului I. Agârbiceanu.

Prezentat, în condiții tehnice excelente de către prima editură a Țării, romanul „Licean,... Odinioară“ actualizează o temă simțită pe trupul și cugetul tuturora câți suntem **români, căci „Licean,... Odinioară"** este cartea de mare cumsecădenie, muncă, ideal și jertfa a unui suflet chemat de miragiile școlii nu pentru a se face „domn" ci pentru o altă menire, nelămurită la început, dar încolțită, crescută și înflorită cu rară noblețe odată cu prima limpezire a tinereții.

Ion Albu, orfanul din comuna Bogatul nimerește ușa direcțiunii școlilor românești din Blaj aproape la fel cum nimeresc copiii părăsiți din poveste ușa sfintei Vineri. Și acest „prâslea" al ciudatului „reverendism" Ion Pascu, trece, asemenea adevăratului Prâslea, prin toate necazurile unui modest, respectuos și vrednic elev și băiat de serviciu și ajunge, dimpreună cu alți doi colegi adevărat erou național odată cu încheerea studiilor secundare. Ispravile lui și ale lor sunt două gesturi de afirmare a unui crez sădit adânc în sufletele conaționalilor. Pentru aceste ispravi însă, — dintre cari una fusese arborarea unor prea frumoase steaguri tricolore pe turnurile catedralei din Blaj, pe Piața Libertății și la Crucea lui Iancu, iara a doua proclamarea unei devize — pentru aceste ispravi stăpânirea streină le interzice accesul la studii superioare. Tinerii se văd nevoiți să treacă în „Țară". Ion Albu, ajuns apoi profesor, cade însă, pe pământ ardelean, în primele lupte pentru desrobirea neamului. Aceasta e „intriga" pe trama căreia romancierul Ion Agârbiceanu țese, dealungul celor douăzeci de capitole limpezi ca lumina zilei, povestea unui destin.

Cartea e reconfortantă și străbătută de un suflu românesc răscolitor.

Citām un fragment:

„Ieromonahul Damian îi povesti cele întâmplate. Bătrânul, ascultându-l, se ridică tot mai mult din așternut, cu ochii țintă la călugăr, până ce ajunse să șadă în pat, rezimat de perini.

— Cum vezi, ăștia au înnebunit de tot. Nu-i chip să te mai poți înțelege cu ei.

— Ha! făcu bătrânul sufocat. Tâlharii!

— Se leagă de niște băieți și le strică întreg viitorul, ca și când dintr'o deviză li s'ar putea aprinde țara!

— Cum e deviza aceea? Mi-ai ști spune?

— Sunt niște promisiuni însuflețite, cum le șade bine unor tineri ca ei:

In foc vom intra
Venin vom lua
Pentru idealul național!

Ochii bolnavului se umplură de lacrimi.

— E frumoasă deviza! Nici nu este alt drum de mântuire pentru noi. Bravi ficiori! Totdeauna am crezut că din Ionică ăsta al meu se va alege un om!

— Da, toate-s bune și frumoase, da ce va face băiatul și ceilalți doi? Nici la teologie nu se vor putea înscrie.

In clipa aceea se auzi ciocănit cunoscut în ușe. Intră Ionică Albu. Părea mai înalt, mai drept. Deși era palid, părea transfigurat, părea că un nimb de lumină îi înconjura fruntea. Privirile lui erau tari, ca de oțel. Jertfa ce o aduse pentru toți părea că l-a trecut abea acum prin adevăratul examen de maturitate.

— Ionică, măi Ionică, ce mi-ai făcut iar! zise gazda într'un elan de dragoste. Vino mai aproape! Vino lângă mine. Și mai aproape! Pleacă-te puțin!

Ionică se simți îmbrățișat de brațele uscate ale canonicului, și se simți sărutat fierbinte pe amândoi obrajii. Lacrimi se prelingeau pe pârâiașele de pe obrajii bolnavului. Ionică, mișcat cum nu mai fusese niciodată în viață, nu știu ce să facă. Se plecă și-i sărută mâna. Călugărul, mișcat și el, se uita pe fereastră.

— Adă tabloul acela, măi Ionică, să-l văd și eu!

Elevul aduse tabloul. Dar multă vreme canonicul nu putu vedea nimic printre lacrimile ce-i umpleau ochii albaștri.

In sfârșit putu citi cele trei rânduri. Erau scrise cu litere mari, desenate parcă nu scrise. **Le citi de mai multe ori.**

— Și pentru un crez tineresc li s'a dat o pedeapsă barbară, zise ieromonahul Damian.

— Crezul ăsta îi va mânca pe ei!..."

„Cartea e reconfortantă și străbătută de un suflu românesc răscolitor", spuneam. Trebuie să adăogăm că e suflul dreptății. Ori, tocmai această dreptate a noastră a tuturora e mai bine exprimată așa cum o exprimă Ion Agârbiceanu: Simplu, cinstit, fără afectare literaturizantă.

Există scriitori cari își coboară din ceruri mlădierile frazeologice, creând o limbă ipostazată, subțiată și plină de culoare boreală sau străvezie ca aerul ce scaldă coastele mediraneene. Dar sunt și scriitori cari, bizuindu-se numai și numai pe rezistențele firești ale graiului supt odată cu laptele matern, scriu nu pentru a se deosebi de ceilalți ai lor ci pentru a le tălmăci pilda de care au nevoie ca de însăși evanghelia Domnului. Ion Agârbiceanu face parte din ceata pământească și românească a acestor din urmă sfinți ai datoriei omului față de om, — ai datoriei românului față de român.

TRAIAN CHELARIU

Maria din Magdala

Marie din Magdalena — tristă stea —
Ne-am întâlnit în cartea de citire,
Și 'n anii dragi — copilăria mea —
Ai fost întâia lor bunăvestire.

Iar mai târziu, când gândul ostenit
Tristeți filă pe zeci și zeci de coale,
In suflet și mai plină ai venit
Cum vine toamna, seara, în ocoale.

Cu tine, cresc în mine svelți platani,
Și tot cu tine, toamna 'n suflet vine,
Cu tine-am pribegit atâția ani
Și am nutrit speranțe de mai bine.

Acum, în pragul amintirii stând,
Ca un Isus pe cruce 'ntre tâlhari,
Te regăsesc în fiecare gând,
Zeița mea, cu ochi albaștri, mari.

GEORGE PĂUN

Căutătorul de comori

Căutătorul de comori
Iși duce truda lui amară
Din zorii zilei până'n seară,
Din miezul nopții până'n zori.

Hulit ades de muritori,
Străin de tot ce-l înconjoară,
Căutătorul de comori
Iși duce truda lui amară.

Și când găsește piatra rară
Sfidând arginții sunători —
Uitând de lipsă și ocară
O dăruie la trecători
Căutătorul de comori...

EMIL BĂICOIANU

Nocturnă de Chopin

Mâinile tale cădeau atunci pe clape
Alene, mănunchiu de petale
Și par'că auzeam pe nesfârșite ape
Corăbiile nopții plutind spre noi agale...

Veneau ca niște umbre imense din adânc
Cu câte-o stea înaltă pe vârfuri de catarg
Cu ancora tăcerii, prinse la oblânc
Invăluite 'n neguri și 'n tainele din larg.

Veneau gonind lumina cu pânzele cât zarea
Cu pânze uriașe de ceață sau de fum
Și toate ne-aduceau spre țărmuri înserarea
In murmurul de zodii înfiripat pe drum

Când armonia caldă mai stăruia în șoapte
O vrajă ca o boare ne-aluneca pe gene
Incât mâinile tale, mi se păreau în noapte
Doi îngeri de zăpadă ce se topeau alene...

M. I. COSMA

CANTECE NOUI

CĂRȚI...

Banatul și-a alcătuit și el o antologie lirică. După Bucovina și după Ardeal, nu se putea ca această provincie, care e „fruncea", să rămână la urmă...

Și iată că d. Ion Stoia Udrea ne dăruește o carte care se chiamă „11 poeți bănățeni". După antologiile lui Streinul și Giurgiuca, aceasta de azi vine să completeze harta lirică a României Mari. De undeva, din locuri nespus de dragi, am mai primit nu de mult o antologie dureroasă ca o rană, nu prin conținutul ei, valoros, ci prin ștampilele poștei.

Nu prea știu dacă toți cei „11" din cartea d-lui Ion Stoia Udrea sunt și „poeți", cum se anunță în titlu. Câțiva însă sunt, de bună seamă. Unul de-ar fi și tot ar ajunge!

Ceeace ne-a plăcut în această culegere, este aerul acela regional, nedeformat și pur, *aerul „Anei Logojana" — ne-am îngădui să-l numim. Poeții din Banat (nu toți cei 11) sunt însă poeți, nu numai prin vocabular, cum le reproșa cineva mai zilele trecute, ci prin conștiința lor poetică — lucru care de cele mai multe ori valorează imens. Dacă am sta pe un plan critic, (atitudine pe care timpul și mai ales spațiul nu ne-o îngăduie) poate că am avea de făcut obiecțiuni — și numeroase încă. Am avea poate de vorbit despre unele omisiuni sau despre anumite „umpluturi", ar trebui poate să ne oprim pe marginea unor nepermise stângăcii... Nu e timp.*

Cei „11" din paginile admirabil tipărite ale d-lui Ion Stoia Udrea, nu ne îndoim că vor ști să ne trimită curând actul lor de prezență poetică, nu gungurit, ci bărbătesc și clar. Fie că va fi C. Miu Lerca, sau Pavel P. Belu, fie că va fi retrasul Mihai Novac, Banatul va exista liric între noi, pierzând poate un unu de lângă „11" — dar câștigând un poet!

*

D. C. Sincu e actor și scrie versuri. Pop Marțian a scris și el poesii, Ana Luca scrie și ea, Emil Botta e un mare poet. D. Sincu a tipărit un volum intitulat „Deslegare de trecut". Am găsit în această plachetă atâtea înrâuri, mici stângăcii și banalități, încât am fost uneori nedumeriți — cu toate că n'avem obiceiul să ne legăm de aceste amănunte. Un poet e un poet, fie el și stângaci — și d. Sincu e un poet. E drept că deocamdată mai are mult până își va afla calea, dar cele câteva poesii întregi pe care le-am remarcat cu bucurie în placheta d-sale, ne vestesc că va trebui să și-o afle. Promisiunile se țin.

Deaceea d. Sincu, actor și poet, nu ne îndoim că ne va da în a doua sa carte de versuri un sbucium poetic ceva mai adânc decât acesta al primelor exerciții. Pentrucă uneori ni s'a părut că d. Sincu actorul, uitând că e și poet, a confundat focul sacru cu lumina reflectorului.

Și de pe urma confuziilor, poezia n'a avut de câștigat nicicând.

❖

Un fel de caiet-miniatură, ne trimite domnul V. Flueraș. „Sonete", patrusprezece la număr. S'ar putea ca d. Vasile Flueraș să fie și un poet, dar aceasta nu se remarcă deocamdată. D-sa știe ce este un sonet, cu toate că deseori uită, săltând într'un picior, ca la o sârbă câmpenească. Sonetul e disciplină și aceste salturi nu sunt îngăduite în cuprinsul lui. D. V. Flueraș trebue să respecte lucrul acesta, care e esențial, de vreme ce-ți intitulezi o cărțulie „Sonete". Cu o mireasmă de câmp și de glie, dânsul cearcă să cânte, și uneori izbutește. In clipa în care va ști s'o dovedească neîntrerupt, șovăiala și rezerva acestui semn de exclamare se va schimba într'o adeziune pe care nu i-o precupețim nimănui

Numai s'o merite...

ȘTEFAN BACIU

N. B. Manuscrisele se trimit la redacție, menționându-se pe plic: pentru Șt. B. Și răspunsurile: *L. Dan, Luca J., Sterian Gh., M. Calcea, Vladimir R., C. Milculescu, T. Anast., Cogo Gh., Melinte V. Alfons Aureliu, D. Ahriți, Doru C., M. Popa Med., S. H. Tartea, M. Gaftoiu, C. D. Pop., I. P. Golban: NU!*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CĂRȚI NOUI

„CASA SCOALELOR"

își continuă programul editorial, cu o hărnicie și o pricepere care fac dovada deplină, că actuala conducere înțelege perfect rostul unei astfel de culturi, de a răspândi cartea bună, cartea de folos — nu numai aceea literară — în straturile cele mai largi de cetitori. Deaceea, opere de aleasă ținută și substanță intelectuală cum sunt recentul volum de eseuri: Filosofie și poesie **de Tudor Vianu sau** Aspecte lirice contemporane **de Șerban Cioculescu, pot să admită și vecinătatea lor, în acelaș program editorial, lucrări care se adresează unor cercetători cu preocupări mai specializate, cum este interesantul studiu de** Toponimie veche românească, **din ținutul Bistriței moldovene, de Pr. C. Matasă sau broșura de popularizare** Plante medicinale **a Preotului Rovența.**

Anul trecut, editura „Casei Școalelor" a tipărit, între altele, importanta lucrare, de un mare interes științific și de actualitate: Etnicul românesc, **de profesorul C. Rădulescu-Motru,** Poezii populare **culese de Vasile Alecsandri și într'o frumoasă ediție, admirabil ilustrată,** Poveștile și Amintirile lui Creangă.

Opere pe care le așteptăm cu un legitim interes, sunt anunțate în programul editorial, pentru o recentă apariție, ca de pildă: Istoria literaturii române moderne **de Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu și Tudor Vianu;** Istoria teatrului românesc **de I. M. Sadoveanu;** Tradiție și poezie **de Ion Pillat, etc.**

ROMANCIERUL ȘI NUVELISTUL ION DRAGOMIR

Debutul în literatură al d-lui Ion Dragomir a însemnat pentru autor un binemeritat succes. Graba cu care cititorii neprevenițí au cumpărat romanul DISPERAȚII, ajuns după un an de la apariție, la a treia ediție, a fost confirmată de aprecierile unanim elogioase ale profesioniștilor condeiului critic. A fost subliniat, cu acel prilej, un debut care era mai mult decât o făgăduială, fără inegalitățile și ezitările aproape inerente începutului.

Proza d-lui Ion Dragomir are accentul veridic al experiențelor **necăutate** *și nedorite, al vieții trăită fără premeditare, cu sinceritatea primară a golanului înfometat care înghite vipere pentru câțiva gologani și nu-și face scrupule din specularea credulității proștilor. Cu excepția nuvelei care a dat și titlul* ***volumului, nici una din schițele,*** *amintirile sau evocările din* Inghițitorul de vipere *nu se întinde pe mai mult de 8—10 pagini. Substanța epică a prozelor volumului este de calitate: simplă trăsătură sau poantă anecdotică uneori, prin care se dă satisfacție curiozității amuzate a cititorului; alteori, un zâmbet măsoară, cu o nuanță abia perceptibilă, dela încrederea șovăitoare încă, la scepticismul totuși nu definitiv resemnat și acrit, variația dispoziției sufletești a povestitorului, odată cu modificarea climatului povestirii. In această privință, mai ales fragmentele grupte sub titlul generic „Escalele mizeriei" îndreptățesc, prin cursivitatea lineară și finețea desenului, asemănarea cu podoabele ieșite din truda giuvaergiului, răscumpărată toată în bucuria lucrului sortit desăvârșirii, definitivării, prin artă.*

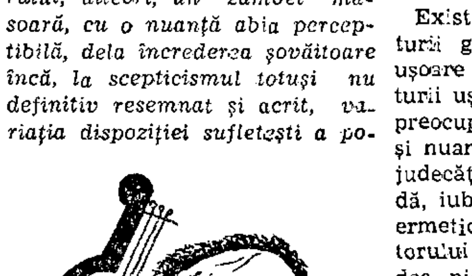

„VATRA MAGILOR"

se va intitula noul volum de versuri al poetului Teodor Scarlat, ce va apare în cursul lunei Martie, la una din marile edituri bucureștene.

Tradiționalismul, înțeles nu atât ca adeziune la o formulă sau școală literară și cu atât mai puțin ca adeziune formală, programatică, dar ca expresie necesară a unui fel de a se simți solidar cu tot ceea ce încadrează într'o continuitate de spirit românească, — iată sensul intim de la care se inspiră poemele adunate în noua carte a d-lui Teodor Scarlat.

Dragostea de pământ, dragoste fizică, țărănească, e unul din prilejurile cele mai fecunde de inspirație a volumului Vatra magilor, **deoarece pământul înseamnă forma concretă, palpabilă și în acelaș timp garanția continuității în spirit. El este într'adevăr „vatra magică" în jurul căreia se adună și dela care radiază cu o nouă vigoare, forțele de creație spirituală ale unui popor.**

Desigur, momentul în care un poet devine sensibil la această magie și intră în zona vrăjită a „vetrei" este hotărîtor pentru orientarea liricei sale. Deaceea așteptăm cu îndreptățită nerăbdare, apariția noului volum de versuri al poetului Teodor Scarlat.

„TREI DUZINI" de ALDEV

Există o prejudecată, a literaturii grave împotriva literaturii ușoare și alta simetrică, a literaturii ușoare împotriva aceleia cu preocupări serioase. Variantele și nuanțele pe tema acestor prejudecăți sunt numeroase. De pildă, iubitorul de poezie subțire și ermetică — greu accesibilă cititorului grăbit, care nu vrea să-și dea nicio osteneală, socotind că lectura este doar un fel de a se distra, ca oricare altul — disprețuiește sincer versificația ușoară, de improvizație spontană și facilă, a scriitorilor al căror scop mărturisit este să-și câștige un public cât de larg, oricât de puțin pretențios.

E însă și aceasta o prejudecată, dar dacă se renunță la ea, cititorul va gusta cu satisfacție sprintenele versificări, de o bună dispoziție înveselitoare atât de comunicativă ale umoristului Aldev, publicate în volumul „Trei duzini" („Vremea", București 1942).

Ingeniozitate, fantezie, rimă ușoară, un simț al parodiei remarcabil, iată calitățile pe care cititorul le va aprecia, întrunite mai ales în bucata *„Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim"*. Strofe ca acestea, vor fi probabil, gustate, cu deosebire:

Dacă „mult e dulce și frumoasă"
Cum tot spunem „limba ce-o vorbim"
Și într'adevăr „armonioasă",
Nu 'nțeleg de ce-o schimonosim.
Și-o bălțăm cu alte limbi străine,
Fonfăind pe nas sau printre dinți,
Parcă, nu știu cum, ne-ar fi rușine
Până și de graiul din părinți.
Aș fi vrut să n'am deloc dreptate
In această satiră „in spe",

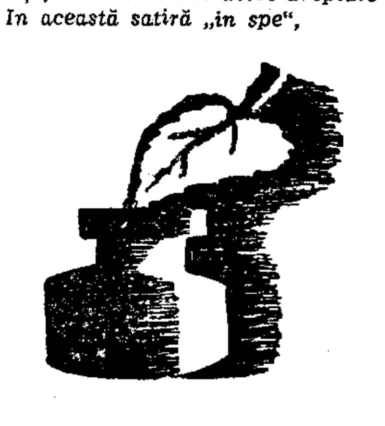

O, cum aș fi vrut! Dar, din păcate,
Tristul adevăr acesta e:
Vorba veche 'ncet-încet se pierde,
Azi suntem „mondeni" c'așa e „sic";
Mesei din bătrâni „la iarbă-verde",
Nu-i mai zice masă, ci pic-nic.

DOMNUL PAUL LAHOVARY

publică în ultimul număr al revistei „VREMEA" un studiu substanțial și viu asupra domniei împărătesei Teodora a Bizanțului, scoțând în relief o seamă de probleme politico-sociale ale timpului. Bogata bibliografie ce însoțește acest studiu și felul cum este prezentat subiectul, îi conferă o valoare istorică de prim ordin.

*

D. GRIGORE BAJENARU, autorul romanului de răsunător succes **„Cișmigiu & Comp."** lucrează la un nou roman humoristic de amintiri **„Insemnările unui contopist"**, în care se va oglindi viața funcționărească din ultimii zece ani, cu moravurile, intrigile și pitorescul ei.

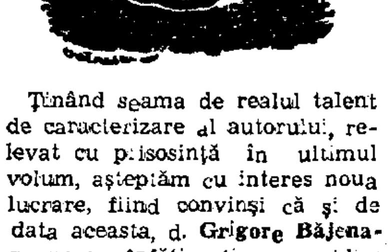

Ținând seama de realul talent de caracterizare al autorului, relevat cu prisosință în ultimul volum, așteptăm cu interes noua lucrare, fiind convinși că și de data aceasta, d. **Grigore Băjenaru** ne va înfățișa tipuri veridice de slujbași mari și mici, văzuți în diferite situații de multe ori nebănuite și încadrați în amintirile personale ale scriitorului, un adânc cunoscător al vieții funcționărești.

O CARTE PASIONANTĂ: „MOBY DICK" ȘI UN SCRIITOR CIUDAT: HERMAN MELVILLE

De curând, vitrinele librăriilor s'au îmbogățit cu o nouă carte: **„Moby Dick"** (Editura Modernă, 1943) de scriitorul american Herman Melville, în traducerea d-nei Wally Alexandrescu.

Ne amintim de prezentarea entuziastă pe care i-a făcut-o Jean Giono: **„Pour saleur Melville"** cu prilejul publicării în franțuzește a aceleiași opere. Am citit prefața traducătoarei în românește: pe șase pagini este evocată, în culorile cele mai atrăgătoare, atmosfera de romantism exaltat pentru climatele și peisagiile exotice, în care a trăit extraordinarul aventurier al spiritului și geografiei deopotrivă, care a fost Herman Melville.

Portretul scriitorului este deasemeni schițat de d-na Wally Alexandrescu, în următoarele trăsături izbitoare de viață verodică: „Melville are imaginația și darul de colorist al unui poet, fără să piardă contactul cu realitatea. Își bate joc și glumește, cu acea glumă în aparență naivă și necontată ce se numește: humor! Cunoaște oameni și știe să-i pună în scenă cu vervă nespusă — în felul shakespearean".

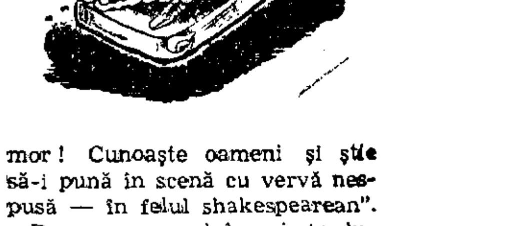

Despre romanul însuși, traducătoarea scrie așa:

„Moby Dick" — sau „Balena Albă" este una dintre cărțile cele mai stranii, cât și una dintre lucrările cele mai valoroase consacrate marinarului și mării. Inchipuiți-vă pe Jules Verne dublat de Shakespeare, de Edgar Allan Poe și Nietzsche — în stare să ducă în sarcina unui roman, în afară de un tratat de navigație cu pânze, și chipurile schimbătoare ale mărilor, împreună cu o dramă fantastică de conștiință! Este **Pequod** un vas cu adevărat sau un **Vas-Fantomă?**... Căpitanul Ahab este un om — sau un demon?... Fără să înceteze de a fi un adevărat vânător de balene, Ahab își fascinează echipagiul și târăște întrun iad al creațiunii lui — cu toții în căutarea monstrului care i-a sfârtecat piciorul. Tăcut, pizmaș, adevărat geniu al infernului, Ahab se duce să-și urmărească dușmanul în mările a[illegible]traliene. Trâmbițașii lui Ahab anvestesc tuturor navelor pe care le întâlnesc în cale, întrebându-le despre Moby Dick. Ahab, cu echipaj cu vas cu tot, cad victimele lui Moby Dick. Povestirea urmării și dezastrului vasului „Pequod" este [illegible] Melville a creat o nouă mitologie a oceanului."

Cu această prezentare ispititoare și în frumoasa traducere a d-nei W. Alexandrescu, nu ne îndoim că opera lui Melville va avea succesul pe care îl merită.

CONFERINȚA DELA RADIO

de GH. ENACHE

Intocmindu-și nodul cravatei, Sandu fluera un marș pentru copii. In clipele lui de bună dispoziție, acestea îi erau cântecele preferate ; când le fredona, pe sub zâmbetul bucuriei, se prelingea pe nesimțite o umbră de melancolie, la gândul că pronia cerească și tânăra lui soție nu l-au îmbogățit până atunci cu nici o odraslă.

In apele limpezi ale oglinzii apăru imaginea Corinei, nevasta lui, care lăsă pe birou un sul de hârtie.

— Uite copia manuscrisului.

După ce s'a întrerupt din fluerat, Sandu a grăit către imaginea din oglindă.

— Știi, Cora, că lui Dudu i-a plăcut mult cum este scrisă...

— A citit-o ? Ți-a spus ?

— Inchipuie-ți.

— Eu am vrut să nu știi tu că el o cunoaște din manuscris.

— De ce ?

— Așa, să-ți vorbească după conferință.

— Ai dreptate. Cred că n'o va asculta cu plăcere, sau n'o va asculta de loc, de vreme ce știe despre ce este vorba. In orice caz, în chipul acesta ți-ai atras și ție elogii.

— Mie ?

— Da. I-a plăcut cum este bătută la mașină. Știe că ai transcris-o tu.

— Mă ironizezi.

— Ba nici de cum. Mă superi dacă bănuiești asta. Nu fac decât să adaug la recunoștința mea complimentele unui prieten drăguț și amabil.

— Cât de puțin este ceea ce am făcut eu pe lângă munca ta !

— Te subprețuiești, Cora ; crezi că multe soții fac ceea ce faci tu? Firește n'am să-ți cer să ții tu conferințe, dar și așa...

— Cât este ceasul ?

— Opt și douăzeci.

— Cât timp faci până la Radio ?

— La ducere cel mult un sfert de oră. La înapoiere o jumătate; viu pe jos, vreau să iau puțin aer.

Impreună cu cele douăzeci de minute ale conferinței, Cora totaliză în gând o oră și cinci minute.

— Trebuie să te grăbești. E târziu.

— Sunt gata.

— Iar îți este cravata strâmbă. Stai puțin să ți-o îndrept.

— Bine, bine...

Cora îi acoperi gura cu palma, mută nodul cravatei spre dreapta, apoi spre stânga și îl fixă, în sfârșit, la locul dela început, care era cel mai corect cu putință. Privindu-se în oglinda ochilor ei zâmbitori, fără să se vadă așa cum apărea acolo, Sandu îi prinse obrajii în palme și o sărută cu duioșie paternă.

— Cât de dulce își strălucesc ochii astă seară, Cora !

Drept răspuns, ea sălta în vârful picioarelor și îl sărută scurt, apoi îl luă de braț și îl petrecu spre ieșire. In dreptul biroului se opri, luă sulul de hârtie și i-l înmână surâzând.

— Uite copia. Să mi-o aduci înapoi.

Aproape de ușă Sandu primi întâmpinarea Linei, care se ivi emoționată, ștergându-și mâinile pe șorț.

— Să vă ajute Dumnezeu la radiu, conașule.

— Mulțumesc, Lina. Să trăiești.

După ce umbra lui Sandu s'a contopit cu noaptea, Lina a închis cu grijă ușa dela intrare și s'a întors către stăpână-sa să-i spună o vorbă de laudă pentru conașul ei, care muncește mai abitir decât alții la vârsta lui. Nu știe ea ? Că prin multe case a mai fost, dar...

— Lina, Lina !

Cora, care dispăruse pe nesimțite de lângă ea, o striga din salon.

— Iaca acum, coniță. Iacătă-mă's.

Zorind încet, își găsi stăpâna în jurul telefonului.

— Ce faci acuma, Lina ?

— Păi, coniță, nimica. Aștept să-l aud și eu pe Domnul la radiu, care este pentru întâia oară.

— Vrei neapărat să-l auzi ?

— D'apoi, dacă-mi dați voie, că de abia aștept.

— Bine, fie. Dar uite ; eu trebuie să plec puțin până într'un loc.

— Și nu auziți... ?

— Nu te privește. Ascult radio acolo unde mă duc. Să ai grije. Acum du-te. Am să te chem eu când plec.

— Cum vi-i voia, coniță.

Lina ieși spre bucătărie. Cora ridică receptorul și vârî de cinci ori degetul arătător în inelele discului cu numere, pe care îl învârti tot de atâtea ori, atât cât îngăduia limbul metalic opritor.

— Allo... Tu ești, Dudu? Da... A plecat chiar acum... Sigur că da... Viu numai decât... cinci minute... Mmi?... Pa.

După cinci minute, îmbrăcată ca pentru o seară de premieră, Cora sună servitoarea. Lina se ivi în ușă.

— Am plecat, Lina. Să ai grije de casă în lipsa mea. Stai aici lângă aparat. Dacă vrei, te așezi în fotoliu.

Lina înlătură cu mâna și cu capul ultima favoare a stăpânei.

— Viu numaidecât după conferință.

— Eu vă aștept iaca aici.

— Bine. Bună seara.

— Săru'mâna, coniță.

Silueta Corei se pierdu pe urmele lui Sandu. Aceasta însă le părăsi cotind din strada Amzei pe strada Bălcescu. Se opri în dreptul unei case, aruncă instinctiv în jur o privire furișe, deși întunericul era atât de des, încât nu putea nici să vadă și nici să fie văzută mai departe de doi pași, apoi, sigură de sine, alergă la lift și urcă două caturi.

Dudu apăru înaintea apartamentului său înainte ca soneria să vibreze a doua chemare scurtă convenită.

Intinzând brațele spre Cora, o atrase înăuntru, către sine, seducător și, pe dată ce ușa se închise în urma lor, o îmbrățișă cu sete, credincios socotelii că lipsa de timp cerea înlăturarea oricărei introduceri.

— Chiar așa, dintr'odată ? protestă ea apăsându-i cu un deget grațios bărbia.

— Ești superbă astă seară, Cora.

— Găsești ? Sunt încântată.

— Unde vrei să șezi ? întrebă el cu voce tremurândă, arătând canapeaua.

— Nu, nu acolo. Stau aici, lângă fereastră. Dar, te rog, dă aparatul mai încet.

— Cu plăcere ; dacă vrei îl opresc.

— Nu este nevoie, cântă frumos.

— Bine... dar... nu putem vorbi... ne distrează.

— Câte minute mai sunt până începe ?

— Cinci.

— Atunci de ce să-l mai oprim; pentru cinci minute ?

Dudu păru câteva clipe îngândurat, apoi șopti înclinându-se spre ea.

— Tu chiar vrei să asculți conferința ?

— Trebuie...

— De ce ? Doar știi despre ce este vorba, eu la fel. Nu avem decât să spunem că am ascultat. Nu cred să aibe trac...

Cora, fără să răspundă nimic, a rămas cu privirile pierdute în vag.

Dudu întinse mâna și apăsă un buton. Luminile mici ale aparatului de radio s'au stins cu un pocnet scurt, în urma căruia acordurile unui vals lent s'au prelins încet, tot mai încet, până ce s'au pierrut în tăcerea odăii.

*

După plecarea stăpânei sale, Lina a căscat adânc și a prins a se întinde cât o țineau mădularele și pielea, apoi, gândindu-se cum s'ar putea folosi mai bine de timpul liber și de atotstăpânirea casei, roti privirile căutătoare jur-împrejur. Pentru că fiind sătulă, alimentele din dulapurile care se întrevedeau prin perdelele străvezii ale unei uși desculate n'o mai ispiteau, se mulțumi cu tihna veghei în catifelele moi ale fotoliului, lângă aparatul de radio. O singură pricină știrbea cât de cât din plăcerea de a se lăfăi în voie în moliciunea îmbietoare a mobilei: îngăduința dată de stăpâna ei de a se așeza în fotoliu.

„Auzi, să-mi mai spuie mie asta. Parcă nu știu eu ce să fac ca să-mi fie bine!" se căină ea de una singură.

Drept răzbunare, se trânti în droturile moi ale mobilei atât cât îi îngădui slăbiciunea măruntaelor, care nu trebuiau primejduite de prea mult zdruncin, apoi întise mâna, luă alene un ziar de pe măsuța de alături, îl deschise și buchisi la programul de radio :

„...Hm... muzică ușoară... ââă?... Așa. Care va să zică Domnul profesor Alexandru Pătruț... adică Domnul... „Cu-ren-te noi în teatrul con-tem-po-ran". Dar unde o mai fi și teatrul ăsta, măiculiță Doamne? Ehe ! Se vede că din curentu de acolo i s'au tras reumatismele, că la Național, slavă Domnului, să tot stai, nu odată pe săptămână cum se duc boerii ; o viață întreagă, că doar am fost și eu acolo și am asudat de m'am făcut leoarcă de apă".

Difuzorul aparatului împrăștia în aerul vătuit al salonului undele calde și legănătoare ale unui vals ușor. Lina mai întoarse înainte și înapoi cearceafurile zățuite ale ziarului, citi întâmplările din Capitală, trecu peste unele titluri care spuneau niște bazaconii fără noimă și se opri la lista morților înșiruiți pe vre-o trei coloane decorate cu tot atâtea șiruri de cruciulițe negre. Melancolia deșteptată de tabloul funebru al ziarului, oboseala și moliciunea adormitoare a valsului i-au înfiripat în vine o toropeală, care i-a apăsat încet, încet capul pe spătarul fotoliului. Tocmai când era gata să aț ipească, muzica s'a întrerupt. A urmat o pauză de câteva secunde, apoi valsul a reînceput, pentru ca nu după mult timp să se întrerupă din nou, pentru mai multă vreme. Intr'un târziu s'a auzit o voce bărbătească, gravă.

— Atențiune ! Din motive technice posturile noastre își întrerup emisiunea.

— Ptii, socoteala Naibii ! Tocmai când să vorbească și conașul. Adică, — ce spun eu ? — că trebuia să înceapă de mult.

Pauza care a urmat a pus-o pe gânduri. Ar fi oprit aparatul, care uruia încet și subțire fără să zică nimic, însă îi era teamă să nu-l strice. „Să te culci? Nici pomeneală. Dacă ai ști tu, Lino, pe ce buton să pui mâna pentru ca să stingi lumina și uruitul cutiei, ai învârti odată și te-ai duce în așternutul tău, că — cine știe ? — poate vine conița înfuriată că nu l-a auzit pe Domnul la radio, pe care s'a dus ispre să-l asculte la rude și prietene, care, ca și ea, toți într'o curiozitate așteptau cu sufletul la gură în jurul aparatului și este mai bine să nu dai ochi cu ea".

Dintr'un gând într'altul, Lina se hotărî să-și ia iglițele și să împletească un ciorap început de curând. Trecu hotărîrea în fapt și se așeză din nou la locul dinainte. Dusă de gânduri, a uitat repede tăcerea aparatului.

Deodată, aceeași voce bărbătească s'a spart în difuzor, speriind-o.

— Atențiune. Reîncepem emisiunea. Conferința d-lui Profesor Alexandru Pătruț, intitulată „Curente noui în teatrul contemporan" s'a amânat pentru o dată, pe care o vom anunța ulterior. Transmitem un program de muzică exotică.

— Ehe ! Se vede treaba că a fost un făcut ca tocmai acuma să se strice. Dar tot o s'o zică. Deh. Fie când o fi, dac'așa vrea Cel de Sus !

Resemnându-se și înseilându-și cugetul asupra soartei, Lina s'a lăsat purtată în vraja unei uitări de sine, din care a trezit-o clopotul soneriei.

— Domnul! strigă ea sărind să deschidă ușa. Ba nu, Coniță, șopti apoi încremenită la ușă.

Cora năvăli înăuntru scoțându-și pălăria. Alergând către dormitor îi făcu semn să o urmeze.

Lina s'a supus fără să spună niciun cuvânt. Graba stăpânei sale era pentru ea o dovadă neîndoielnică de supărare. De aceea socotea că este mai bine să tacă, decât să-i împărtășească necazul. Pironită lângă ușa dormitorului, așteptând porunci, Lina privea cu sfială și cu admirație cum aluneca în jos mătăsurile mangâind formele împlinite ale trupului tânăr și alb ca laptele al stăpânei sale. Când aceasta, după câteva clipe dela sosire, își asvârli pe sine un capot ușor, Lina își lua inima în dinți și întrebă :

— De ce m'ați chemat, Coniță?

Spre surprinderea ei, Cora tresări.

— Ah da. Te uitasem. Tu poți să te duci la culcare, Lina. Nu mai am nevoie de tine astă seară.

— Dar Domnul ?...

— Haide, pleacă mai repede ! Știu eu ce spun.

După ce Lina se îndepărtă câțiva pași, Cora îi spuse ca într'o doară.

— Și... ascultă! Să nu cumva să vorbești cu Domnul despre „astă seară". Nu trebuie să știe că ai ascultat la radio.

— Am înțeles, Coniță.

— Tu te-ai culcat numaidecât după ce a plecat și nu știi ce s'a întâmplat după aceea. Pricepi?

— Vai, coniță! Atâta minte am și eu că doar... deh.

— Bine, bine. Poți să pleci.

Lina părăsi întristată odaia.

In simplitatea și în bunul ei simț însă femeea punea toată purtarea ciudată a stăpânei sale în seama supărării pricinuite de întâmplarea dela radio. De aceea s'a culcat întărindu-și hotărîrea, că dacă cineva ar aduce vorba despre seara cu radio ea să nu audă și să nu răspundă nimic.

*

Așteptând liniștit într'un fotoliu să fie poftit în fața microfonului, Sandu a primit, fără să se tulbure, înștiințarea adusă din partea direcțiunii programelor că, în urma întreruperii emisiunei, va trebui să-și citească altădată conferința. Și-a păturit calm un ziar de seară cumpărat în drum spre studio și a pecat spre casă.

Dacă avea vreo părere de rău, aceea nu se datora amânării în sine, ci faptului că nu i-a făcut soției sale, care ținea atât, plăcerea de a-l auzi atunci. „Atâta cusur are și ea, mititica — gândea el — că trebuie să-i facă o plăcere atunci când vrea ea. Cum a trecut timpul, s'a dus..." Dacă ar fi tăiat firul în patru, Sandu ar fi văzut însă că, în ce-l privea, nu era vorba numai de dorința de a-i face soției sale o plăcere, ci și de o mulțumire proprie împlinită la gândul că manifestarea lui în fața microfonului i-ar fi adus o creștere de prestigiu și o recunoaștere, din partea Corei, a vigoarei sale spirituale, prin care compensa unele decrepitudini privative, pentru nevasta lui, mai tânără decât el cu anii unei generații, de satisfacțiile tandreței. Din pricină că nu i s'a difuzat conferința, Sandu își simțea spulberată mângâierea de a-și însuși înaintea soției sale creșteri sufletești compensatorii. Prin umbra de mâhnire care a prins astfel a se întinde în juru-i, i s'a înfiripat pe nesimțite teama că, în inima Corei, mândria nesatisfăcută ar putea face cu ușurință loc ispitelor firești trezite de chemările tinereții. Acest gând îl chinuia oridecâteori îl micșora o vină oarecare față de nevasta lui. Ca întotdeauna însă, resemnarea nu întârzia să pună capăt frământării lăuntrice. Această resemnare nu venea însă prin drumurile întortochiate ale sentimentului, ci prin dialectica minții. Vârsta lui și tinerețea soției sale erau stâlpii premizei dintâi. Urma omenească supunere în fața atotputerniciei soartei, care îi spunea că „n'ai ce-i face" și în sfârșit încheierea consolatoare: „Tu, Sandule, ți-ai trăit traiul".

Impăcat cu sine însuși în virtutea unei cumpăniri înțelepte a lucrurilor, își purtă liniștea în pas încet prin aleile singuratice și întunecate ale Cișmigiului, în care s'a abătut puțin pentru a nu ajunge acasă înainte de ora la care era așteptat ; punctualitatea era una din marile lui slăbiciuni.

Când ceasul catedralei Sfț. Iosif bătu ora nouă și jumătate din noapte, Sandu trecea Calea Victoriei, iar peste câteva minute urca scările spre catul de sus al locuinței sale. După ce apăsă scurt pe butonul soneriei, ușa se deschise larg și în cadrul ei apăru soția lui veselă și seducătoare. Aceasta îi întinse amândouă mâinile și îl primi îmbrățișându-l.

— In sfârșit, iată-te sosit, îngână ea pentru a da accent așteptării.

La început, puțin nedumirit de întâmpinarea drăgăstoasă a soției sale, Sandu sfârși prin a primi îmbrățișarea Corinei ca pe un semn menit să-i încoroneze resemnarea în lumina unui răsărit de bucurie.

„Vrea să mă consoleze, mititica" își spuse el privind-o. Deși încântat de acest gând, a rămas tăcut și cu o înfățișare care nu trăda nici tristețe dar nici mulțumire.

— Ce ai? îl întrebă Cora petrecându-i podul palmei pe frunte până la neaua tâmplelor.

Sandu o privi lung, apoi îi șopti privind ușor într'o parte.

— Ce vrei ? Nu este vina mea.

Cora se încruntă o clipă, apoi își ascunse surprinderea, încercând să înțeleagă ce vrea el să spună. „Este limpede că s'a întâmplat un lucru, pe care eu însă nu-l știu, deși aș fi putut să-l știu. Dar cum să-l știu dacă nu am ascultat?" gândi ea. Trebuie deci să găsească un răspuns care să nu o trădeze.

— Sigur că nu este vina ta, îl mângâie ea. Lasă, altă dată n'o să se mai întâmple...

— Nu este așa că n'o să se mai întâmple? întări el printr'un zâmbet, care îi încurajă Corei un râs deslănțuit teatral și cristalin pe portativul unei game majore.

— O să mai ții și alte conferințe, că doar n'au intrat zilele'n sac.

— La început tot p'asta.

— De ce tot pe asta? Străpunsă de privirea întrebătoare a lui, Cora repară numaidecât:

— Adică, dacă așa au cerut,... dacă vrei tu?...

Privirea mirată și cercetătoare a lui Sandu o turbură însă și mai mult.

Pentru a scăpa de iscodirea lui tăcută și naivă, își ascunse capul la pieptul soțului ei, petrecându-i brațele molatec și ispititor în jurul gâtului. Neliniștea ei se strecură toată în trupul lui, amorțindu-i nervii. Văzându-se el însuși în neputință de a pricepe ceva, găsi că cel mai potrivit lucru este să nu mai întrebe nimic. Ii apucă mâinile înlănțuite după grumaz, le lăsă încet în jos și îi șopti rugător :

— Cora, mi-e sete. Dă-mi, te rog, un pahar cu apă rece.

Fericită de a scăpa mai ușor decât se așteptase de sub plasa desnodământului tragic care o amenința, ea s'a dat în salt de căprioară un pas înapoi, lăsându-și mâinile întinse într'ale lui și privindu-l cu ochi scânteietori de bucurie, îl întrebă:

— Cu dulceață, sau cu șerbet? Mai bine cu șerbet, lasă, că știu eu ce-ți place ție, îl alintă ea eliberându-și o mână și punându-i degetul arătător pe buze.

Sandu a prins a zâmbi sub vraja unei întineriri iluzorii. Intr'o clipă Cora dispăru din cameră. Din încântarea în care s'a lăsat părăsit, îl trezi brusc soneria telefonului.

— Allo!... Da... Noroc, Dudule... Cum? Mă feliciți?... Mda!... Iți mulțumesc, îți mulțumesc... Ai ascultat tot?... Așa... da... Găsești că am citit prea repede?... O, nu... nu eram emoționat... Poate, o simplă impresie a ta... Da... Pricep... Pricep... Bine, dar, te rog, lasă-mă... bine, lasă-mă!... Vom vorbi mâine.

Sandu trânti receptorul pe capră fără să mai răspundă la salutul celuilalt. Intr'o clipă i-au străfulgerat în minte toate gândurile toarse altădată pe îndelete din fuiorul cenușiu al sufletului său anxios.

— Inevitabilul, așa dar inevitabilul s'a produs, se tângui el nenorocit de grozăvia faptului, pe care îl avea în față, dar în același timp mângâiat de o umbră de mulțumire înfiripată la gândul că socotelile lui nu au dat greș.

— Rațiune, unica mea mândrie care mi-ai mai rămas și care nu m'ai părăsit niciodată, salvează-mă, ajută-mă să înving iraționalul!

Iraționalul i-a apărut puțin încețoșat înaintea ochilor în chipul soției sale, care se apropia zâmbind, uitându-se cu atenție la tava încărcată cu pahare, lingurițe și șerbeturi.

In vreme ce Cora se apropia, Muza rațiunii invocate a dovedit o atât de puternică înclinare către credinciosul ei sclav, încât i-a dat acestuia puterea de a schimba masca tragică, cu care îl deghizase „iraționalul", cu masca indiferenței senine și olimpiane a cugetului la rece.

Când și-a înălțat ochii spre el oferindu-i conținutul farfuriioarei întinse, Cora l-a găsit în această ipostasă zeiască : un Apollo îmbătrânit, care nu poate primi cu una, cu două o porție de șerbet.

Invitația tăcută și stăruitoare a nevestei lui îl îndupleca să-și coboare privirile asupra mâinilor de sirenă ale acesteia și să primească farfuricuța.

— Asta îmi face bine, grăi el pentru sine.

— Dar ce ai? se înspăimântă Cora.

— Nimic, nimic... O simplă indispo..., vreau să zic o preocupare. Mulțumesc. Te rog, lasă-mă... lasă-mă singur.

— Ți-au venit ideile? Iți ajut și eu...

— Nu este nevoie să-mi ajuți și tu. Dacă mai rămâi aici, mi le pierd și pe acelea, pe care le mai am. Du-te și te culcă...

— Bine, mă duc, dar să știi că te aștept.

— Mă aștepți, șopti el în urma ei, văzându-o cum intră în dormitor. Mă aștepți, repetă apoi așezându-se la masă, hotărît să delibereze temeinic cu rațiunea. O ploaie mărunță, care abia a prins a cădea, i-a dat pe nesimțite sensația odihnitoare a liniștei, pe care a gustat-o cu nesaț ca pe o băutură răcoritoare și ușoară. Cât timp va fi stat așa ascultând căderea molcomă a ploii nu a putut ști, pentrucă, fără să-și dea seama, a adormit cu capul rezimat pe brațele așezate pernă pe masă.

A doua zi, în zori, când s'a deșteptat, se simțea atât de plin de vigoare improspătată și de voie bună, încât s'a întrebat cum de se află el acolo. Incetul cu încetul, și-a reamintit toate lucrurile întâmplate în ajun însă, în lumina de argint a lucruri îl apăsau altfel decât în aceea a becului electric. Secretul acestei schimbări avea să i-l desvăluie tot rațiunea, care, înainte de toate l-a sfătuit că este mai bine să nu-i spună Corei că el știe ce s'a petrecut în timpul conferinței, pentrucă ar putea astfel să o jignească și să-l lase și dacă ar pleca ea, ce s'ar face el singur și fără nicio speranță de a se însura a patra oară?

Acest din urmă gând îl îngrozi până într'atât, încât îl sili să încerce a șterge orice urmă dovenditoare a științei lui despre „inevitabil". Luă o hârtie, un toc și după o adâncă chibzuială așternu:

„Onorată Societate, din motive de ordin strict personal, sunt nevoit să-mi retrag conferința cu subiectul... etc., etc."

Litanie

Peste fața cerului — amurg gândit cu inima —
trec blânde fantasme de aur.

Mă'ntorn ușor spre dreapta,
Te caut.

Fântână de gânduri uitate, sfârșit de melodie 'n
mine.

Port fruntea sus.
Să cadă în adâncuri
Tristețea fără noimă.

In ceas de-albastru. Seară.
Nu-i glas să mai vorbească cu tine și cu mine.

Pe fețe de ceruri fantasme
De aur, de basm și mâhnire.

Sunt leșuri de zile în noapte.
Roma, 1942.

OTILIA GHIBU

Rondel

Coty, Guerlain și Bichară
Produse minunate au.
L'Aimant, Jicky sau Emiràh
Flori de voluptate dau...

Dacă 'n cristal de baccarà
Sau cea mai simplă sticlă stau,
Coty, Guerlain și Bichară
Parfumuri minunate au.

Sub cerul caldei Marmară,
Acolo unde-i soare, sau
La Pol în Marea de Karà
Oricând, oriunde, farmec au

Coty, Guerlain și Bichară.

CONST. A. I. GHICA

TIPOGRAFIA ZIARULUI „UNIVERSUL" BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU 23

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. Nr. 24.484.939